

EIZ U MEDIJIMA

OŽUJAK 2015.

NA KONFERENCIJI HDZ-a

Lovrinčević: Hrvatska treba radikalne, a ne "obične" reforme

Autor: Lider/Hina

Hrvatska treba radikalne, a ne "obične" reforme kako bi što spremnija dočekala neumitni istek razdoblja povoljnog zaduživanja na međunarodnim tržištima kapitala, istaknuo je u ponedjeljak Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta Zagreb na konferenciji "Hrvatska i EU - razvojna politika 2015. - 2020.", u organizaciji Hrvatske demokratske zajednice (HDZ).

Reforma je kao pojam i mjera u Hrvatskoj iscrpljena, a ono što nam treba su radikalne reforme i politička hrabrost da se one provedu, rekao je Lovrinčević na panelu "Fiskalna i monetarna politika - alati gospodarskih promjena" u sklopu konferencije.

U protivnom, Lovrinčević tvrdi da će Hrvatsku vrlo brzo, za dvije-tri godine, sustići nemogućnost povoljnog zaduživanja što će izazvati silne poteškoće u financiranju države i njenih obveza.

Lovrinčević upozorava da se u SAD-u već mogu uočiti naznake skorog nestanka jeftinog novca te da se ta pojava redovito, uz određen vremenski odmak, događa i u Europi, što bi za Hrvatsku, kao zemlju s velikih javnim i inozemnim dugom, moglo imati pogubne posljedice.

Hrvatska bi tako, po njegovim riječima, mogla postati "zemlja problem", što bi značilo stroži nadzor Bruxellesa i neminovno prepuštanje dijela suvereniteta Europskoj komisiji u vođenju javnih financija.

Radikalne reforme, o kojima je govorio, u osnovi bi uključivale smanjivanje troškova javnog sektora i stvaranje povoljnog ambijenta za poduzetništvo, a njihov smjer, kako je rekao, valjalo bi iščitati iz preporuka Svjetske banke unutar projekta "Doing Business".

Problemi su manje-više poznati - skupa država, nepovoljna poduzetnička klima, animozitet prema privatizaciji, teritorijalni ustroj, pravosuđe, ali ima li hrabrih političara koji ih mogu riješiti, pita se Lovrinčević.

S njim se slaže bivši slovački zamjenik predsjednika Vlade i ministar financija Ivan Mikloš. "Ako su reforme dovoljno radikalne i duboke, uspjeh neće izostati", kaže on, navodeći primjer svoje zemlje koja je na temelju odlučnih strukturnih i fiskalnih reformi osigurala podlogu za industrijski rast. Na te reforme, rekao je Mikloš, blagonaklono nije gledao ni MMF, ali je poslije priznao da su Slovaci bili u pravu.

"Mi nismo planirali biti prva zemlja u svijetu u proizvodnji automobila per capita, ali to se dogodilo jer smo za to stvorili uvjete", kaže on, dodajući da je podjednako važno bilo i političko vodstvo koje je bilo spremno provesti reforme.

Predsjednik IFO Instituta iz Muenchena Hans-Werner Sinn rekao je da su strukturne reforme koje je taj institut preporučio, a proveo bivši njemački kancelar Gerhard Schröder, Njemačku pomaknuli s pozicije zemlje s najnižom stopom rasta u Europi, ali da je rezultate trebalo čekati pet godina. Tu je poruku s konferencijske pozornice uputio i predsjedniku HDZ-a Tomislavu Karamarku.

Predsjednik HDZ-ova Odbora za financije Tomislav Čorić kazao je da je HDZ svjestan žrtava koje se moraju podnijeti radi osiguranja održivog rasta i razvoja u srednjem roku, što je označio glavnim ciljem stranke.

Taj cilj, po njegovim riječima, HDZ namjerava postići reindustrijalizacijom, afirmacijom malog i srednjeg poduzetništva te hrvatske geopolitičke pozicije, posebno u energetici i prometu. Pored toga, spomenuo je poljoprivredu i reformu javnog sektora.

Doprinos porezne i monetarne politike pritom je, kako je rekao, u osiguranju jednostavnosti i stabilnosti poreznog sustava, poreznom rasterećenju poduzetnika i aktivnijoj ulozi središnje banke.

HRT.HR, 2.3.2015.

DOBRO JUTRO, HRVATSKA

Financijska pismenost djece i mladih

Autor: Lider/Hina

Ususret svjetskom i europskom tjednu novca, a vezano uz međunarodne manifestacije Global Money Week i European Money Week, kojima se promiče financijska edukacija djece i mladih, prof. dr. Maja Vehovec iz Ekonomskog instituta u Zagrebu predstavila je najnovije istraživanje o financijskoj pismenosti u Hrvatskoj, a Hrvoje Pauković, direktor Hrvatskog ureda za osiguranje govorio je o programima provođenja financijskog opismenjanja.

Saznali smo da bi djeca o novcu, štednji, osiguranju i rizicima trebala početi učiti od malih nogu, a najkasnije u osnovnoj školi. Roditelji uče djecu postupanju prema novcu i treba ih uključiti u obiteljske rasprave o novcu i stanju kućnih financija.

Hrvatski ured za osiguranje izdao je brošuru 'Čemu zapravo služi osiguranje?' u kojoj su objašnjeni osnovni pojmovi o rizicima i osiguranju. Da se u financijskoj krizi vide posljedice financijske nepismenosti govori podatak da je u našoj zemlji udio životnog osiguranja u ukupnoj premiji osiguranja 30%, dok je u razvijenim europskim državama navedeni udio preko 60%. K tome je prisutan nedostatak svijesti o riziku kojem smo svakodnevno izloženi i nedovoljna svijest o nužnosti štednje za mirovinu.

OTVORENO: HDZ-ov PLAN ZA SPAS HRVATSKE

'Tema je HDZ-ov gospodarski plan pa bi emisiju trebalo završiti'

HDZ je danas u Zagrebu organizirao konferenciju Hrvatska i EU - Razvojna politika 2015. - 2020., na kojoj je glavna zvijezda bio predsjednik njemačkog IFO instituta Hans-Werner Sinn. Znamo li nakon današnjeg dana išta više o HDZ-ovoj gospodarskoj strategiji i što bi ona mogla donijeti Hrvatskoj?

Gosti Domagoja Novokmeta u emisiji HRT-a Otvoreno bili su Domagoj Ivan Milošević, saborski zastupnik (HDZ), Ivo Jelušić, saborski zastupnik (SDP), dr. sc. Mladen Vedriš s Pravnog fakulteta u Zagrebu i dr. sc. Zoran Aralica s Ekonomskog instituta u Zagrebu.

U izradi dokumenta sudjeluju i HDZ-ovi stručnjaci, ali i stručnjaci koji nisu iz HDZ-a. Negdje smo na pola puta u izradi. U 15 godina nitko se nije ovako ozbiljno spremao za preuzimanje vlasti odnosno preuzimanje odgovornosti za spas hrvatske države. Imamo gotovu knjigu projekata vrijednu desetke milijardi eura. Dokument se razrađuje, a u svibnju će taj cijeli dokument biti gotov. Čudno je da je fokus mjesecima na HDZ-ovu ekonomskom programu, a već tri godine je na vlasti SDP-ova Kukuriku koalicije. Svi su zaboravili na SDP-ov plan 21. Aktualna vlast u tri godine nije organizirala ovakvu jednu konferenciju. Nije se savjetovala niti s domaćim niti međunarodnim stručnjacima iz ekonomije, rekao je Milošević.

Kada bismo se posvetili temi večerašnje emisije, a to je HDZ-ov ekonomski program, emisiju bi trebalo završiti za 2-3 minute jer nema programa, nemamo o čemu razgovarati - HDZ nema ekonomski program. No nećemo raditi skandal, emisija će ići dalje. Njihov je program danas bio da su rekli da njihov program sadržava glavnu odrednicu da će donijeti program. Dakle obećanje, ili što bi narod rekao mačak u vreći. Državu smo preuzeli u jednom teškom općem neredu. Trebalo je puno vremena da se sredi nered. Trebale su se poduzeti reforme i tek onda dolaze rezultati. Rekao je i Sinn da za to treba 5-7 godina, pravdao je Jelušić Vladu.

Zoran Aralica

Sinn je dao korektnu ocjenu cilja. Cilj mora biti povećanje konkurentnosti privrede. Rekao je da treba ubaciti demokratski faktor u ekonomsku politiku. To je ono što me se dojmilo u njegovom govoru. Nalazimo se u visoko euriziranoj privredi i ako se prihvate takva pravila igre onda je interna devalvacija smjer kretanja. Ekonomska politika uvijek ima svoje konfrontirajuće ciljeve, rekao je Aralica.

Ja sam profesor ekonomske politike, danas je bila riječ o ekonomskoj i razvojnoj politici. Današnji skup je bila razvojna i europska konferencija, organizirana od tri strane. Kamo sreće da je takvih stručnih i javnih događanja što više. Moja pozicija je stručna i u prijelomnoj situaciji svaki stručnjak mora svoje znanje i iskustvo staviti na raspolaganje. Ne radi se o stranačkom programu, Sinn je predložio rješenja koja su dobra za državu, a onda treba vidjeti koja stranka ga prepoznaje i koja će ga realizirati, rekao je Vedriš.

Mladen Vedriš

Hans-Werner Sinn gostovao na VERN-ovom panelu "Budućnost eura"

Autor: Poslovni.hr

Na panelu se diskutiralo o ulozi Europske centralne banke u monetarnoj politici EU...

Foto: VERN

Na Veleučilištu VERN' je u okviru VERN' Foruma održan panel pod nazivom „Budućnost eura“, na kojem su gostovali prof. dr. dr. h.c. mult. Hans-Werner Sinn, jedan od najutjecajnijih svjetskih ekonomista i predsjednik renomiranog Ifo instituta, dr. sc. Tomislav Čorić, docent na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, Klaus-Peter Willsch, član Odbora za gospodarstvo i energetiku njemačkog Bundestaga, dr. sc. Dubravko Radošević, viši znanstveni suradnik na Ekonomskom institutu u Zagrebu, predavač na Veleučilištu VERN' te dr. sc. Michael Faulend, viceguverner Hrvatske narodne banke.

Na panelu se diskutiralo o ulozi Europske centralne banke u monetarnoj politici EU, mogućem izlasku Grčke iz eurozone i rješenju grčke krize, njemačkom ekonomskom modelu i njegovoj primjeni u Hrvatskoj, domaćoj monetarnoj politici, ulasku Hrvatske u eurozonu, te manifestaciji krize u eurozoni na hrvatski monetarni sustav i građane.

„Izlazak Grčke iz eurozone znatno bi pojednostavio njihove reforme i ubrzao njezin oporavak. Hrvatska se donekle i ponašala kao članica eurozone u pogledu zaduživanja građana i države, ali niste formalna članica eurozone i zbog toga možete fleksibilnije provoditi reforme. Ne možete ih provoditi na duži vremenski period, već ih morate provesti odmah, a rezultati dolaze kroz određeni vremenski period“, istaknuo je Hans-Werner Sinn.

„Eurozona mora uvesti stroga pravila za prijem u članstvo i odrediti sankcije za zemlje koje se ne drže pravila. EU neće propasti bez eurozone jer je ona prvenstveno organizacija solidarnosti i pomaže razvoju cijelog kontinenta. Eurozona nije tako zamišljena, ona ima svoja jasna pravila koja su neke članice prekršile bez posljedica i to je naš pravi problem“, izjavio je Klaus-Peter Willsch.

„Sve što je dosad učinjeno oko rješavanja grčkog pitanja daje nadu da bi se europska monetarna unija mogla održati i ostati stabilnom. To će pozitivno djelovati na stabilnost EU i NATO-a“, naglasio je Dubravko Radošević.

Panelisti su diskutirali i o povjerenju hrvatskih građana u domaću valutu, što se često ističe i kao glavni razlog eurizacije Hrvatske.

„Udio stranih depozita u udjelu ukupnih depozita je najniži bio između 2000. i 2008. i iznosio oko 60 posto, dok danas iznosi oko 80 posto. Iz tog je razdoblja očigledno da gospodarski rast generira i povjerenje u domaću valutu“, istaknuo je Tomislav Ćorić.

„Hrvatska je u samom vrhu po stopama inflacije svojih valuta u zadnjih 40 godina i to je razvilo nepovjerenje građana u domaću valutu. Banke omogućuju štednju i kredite u stranoj valuti, jer samo zrcale raspoloženje građana. Deeurizacija Hrvatske je moguća, ali samo uz sekularnu aprecijaciju tečaja, što nam nikako nije u interesu“, upozorio je Michael Faulend.

Foto: VERN

Foto: VERN

HDZ BRANI POSTOJEĆU BROJKU

Županije ne treba ukidati već im dati više novca!

Autor: I. E. Matijašević

Na nedavno predstavljene rezultate istraživanja Instituta za javne financije koji su pokazali da županije troše puno više novca iz državnog proračuna od službeno iskazanih 15,5 milijardi kuna ili deset posto proračuna godišnje, reagirali su iz Hrvatske zajednice županija poručivši kako – sažeto rečeno - županije ne treba ukidati, već im treba dati više novca kroz veću fiskalnu decentralizaciju. Isto vrijedi za gradove i općine, istaknuli su. U obranu postojećeg broja županija (njih 20 plus Grad Zagreb) stao je HDZ-ovac Ivan Domagoj Milošević kazavši kako je HDZ zauzeo jasan stav da nema redukcije županija.

Tomislav Tolušić, Josipa Rimac i Ivan Domagoj Milošević (izvor: Pixsell, autor/montaža: I.E.M.)

'Mi u Hrvatskoj zajednici županija smatramo da nije problem u broju županija, nego u njihovom funkcioniranju i učinkovitosti; isto vrijedi za gradove i općine. Potrebno je raditi na jačoj učinkovitosti i većoj fiskalnoj decentralizaciji. Županije su od 2002. do danas bitno unaprijedile svoje mogućnosti bolje apsorpcije fiskalne decentralizacije, većina njih je uvela riznice u svoje proračune, stvorila preduvjete za povlačenje sredstava EU fondova i općenito ojačala svoje kapacitete', rekao je Ivica Bošnjak, predsjednik Radne skupine za financije i proračun pri Hrvatskoj zajednici županija i pročelnik Odjela za financije u Zagrebačkoj županiji. Inače, prema istraživanju Instituta za javne financije Zagrebačka županija na čelu s HSS-om, uz Grad Zagreb (Lista Milana Bandića), Primorsko-goransku (SDP) te Istarsku županiju (IDS) spada među rijetke koje više uplate u državni proračun nego što iz njega dobiju.

Bošnjak je također istaknuo da ni broj zaposlenih po županijama ne predstavlja teret regionalnom proračunu. 'Zaposlenici svih županija čine samo 0,85 posto od ukupno 230.000 državnih službenika. Samo FINA ima više zaposlenih nego sve županije zajedno', rekao je Bošnjak.

Slična je mišljenja i Josipa Rimac, HDZ-ova gradonačelnica Knina i potpredsjednica Udruge gradova koja također ističe nužnost funkcionalne i fiskalne decentralizacije.

'Smatram da županije ne treba ukidati, ali treba promijeniti zakonsku regulativu koja će županijama promijeniti ovlasti, vratiti im poslove koje su nekad radile i dati im nove poslove. Kada bi se županijama vratile ovlasti za izdavanje građevinskih dozvola, upravljanje pomorskim dobrom i prihodi od tih i drugih aktivnosti sigurno se danas ne bi postavljalo pitanje trebamo li zadržati županije', rekla je gradonačelnica Rimac.

Upitala je: ako razgovaramo o smanjenju javne uprave i lokalne uprave, zar se to ne bi trebalo odnositi na cijelu državu, a ne samo na jedinice regionalne i lokalne samouprave?

Podsjetimo, govoreći o razdoblju od 2011. od 2013., Institut za javne financije utvrdio je da se u županijama potrošilo 129 milijardi kuna iz državnog proračuna. Stručnjaci ovog Instituta izrazili su zabrinutost zbog činjenica

'Činjenica da 17 županija ima veće rashode od prihoda ne znači da ih sve treba ukinuti, to je samo jedan od kriterija za promišljanje o drugačijoj teritorijalnoj podjeli zemlje. No zabrinjava činjenica da čak 17 županija troši više nego što privređuje proračunu, od čega njih pet bilježi negativnu razliku veću od milijardu kuna', komentirao je Ante Bajo, jedan od autora istraživanja za Slobodnu Dalmaciju.

Imajući u vidu činjenicu da Hrvatskom zajednicom županija upravlja HDZ-ov župan Tomislav Tolušić iz Virovitičko-podravske županije, a Udrugom gradova također HDZ-ov gradonačelnik Zaprešića Željko Turk, kojemu asistiraju dvoje gradonačelnika također HDZ-ovaca (uz već spomenutu Josipu Rimac, tu je i požeški gradonačelnik Vedran Neferović) – HDZ je, čini se, u izbornoj godini krenuo u kampanju za očuvanje vlastitog županijskog ustroja zemlje. Što ne treba ni čuditi budući da najvećim brojem županija upravlja upravo ta stranka.

U sinočnjem nastupu u emisiji 'Otvoreno' na Hrvatskoj televiziji Ivan Domagoj Milošević nedvojbeno je istaknuo kako je 'HDZ zauzeo jasan stav da nema redukcije županija, već samo općina'.

'Županije, naravno, moraju pomagati, a ne smetati. Mi smo za reformu lokalne samouprave, reformu centralne administracije. Međutim, ključna je stvar učinkovitost, nove investicije u privatnom sektoru i nova radna mjesta', Ivan Domagoj Milošević, potpredsjednik za investicije u Vladi Jadranke Kosor, no, nažalost, nismo ga zapamtili ni po jednoj pokrenutoj investiciji.

Za razliku od njega, SDP-ov zastupnik Ivo Jelušić smatra da Hrvatska definitivno treba novi teritorijalni preustroj, no da je to ozbiljan posao koji traje puno dulje od četiri, pet godina. 'To nije tema za politikantske rasprave. Po mom mišljenju Hrvatska treba biti ustrojena po principu nekoliko regija. Ne znam zašto sad odjednom HDZ inzistira na županijama, možda zato što su njegov izum', rekao je Jelušić.

Stručnjak s Ekonomskog instituta Zoran Aralica smatra da Hrvatska kao država od oko 4,3 milijuna građana ima nepraktičan sustav od 450 lokalnih jedinica. 'Mnoge su loše organizirane, a ono što mi trebamo jest manji broj tih jedinica i njihova bolja organiziranost. Usitnjenost može biti dobra jedino ako inicijative idu od lokalnog prema državnom, tj. od dolje prema vrhu. U bivšem sistemu imali smo 25 općina koje su zajednički pokretale investicije. Ne znam zašto se i sada ne bi radilo isto', kazao je Aralica.

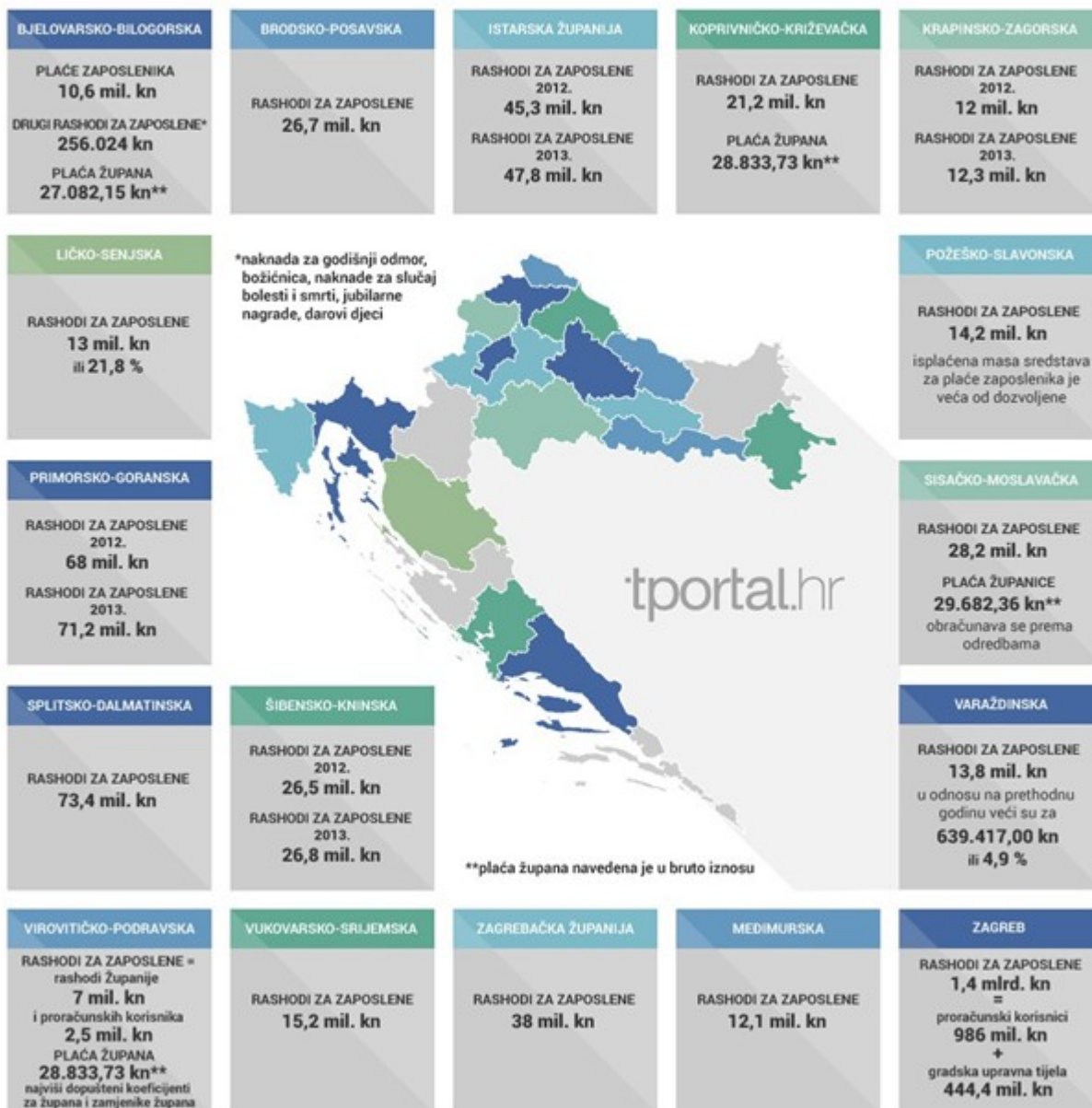
Ekonomski stručnjak i bivši visoki HDZ-ov dužnosnik Mladen Vedriš istaknuo je kako županije mogu ne biti problem, no prije nego što bilo što krenete činiti valja 'utvrditi što i kako rade, koji su njihovi ciljevi i ovlasti'. Na pitanje od čega bi u reformi lokalne uprave i samouprave krenuli Vedriš je rekao da bi trebalo paralelno sve reducirati. 'Staviti na stol sve podatke i analizirati rad općina, gradova, županija i vidjeti kako sustav

funkcionira. No ključna stvar u ovoj priči jest povjerenje: tko može steći povjerenje? Na kojim osnovama i kojim programom? Više nije dovoljan sadržaj programa već i način kako ćete to ostvariti?' zaključio je Vedriš.

Koliko županije troše na plaće?

Državna revizija objavila je izvještaje za 16 županija i izvještaj za Grad Zagreb, koje smo pregledali i istaknuli troškove za zaposlene i najviše plaće. Nedostaju izvještaji za Karlovačku, Zadarsku, Osječko-baranjsku i Dubrovačko-neretvansku županiju.

Izvor: Ured državne revizije

POSLOVANJE JAVNIH PODUZEĆA U HRVATSKOJ

Manje su efikasne, slabije likvidne ali s boljim plaćama od privatnih tvrtki

Autor: Jasmina Trstenjak

Javna poduzeća raspolažu imovinom vrijednom 347 milijarde kuna, imaju nižu stopu dugoročne zaduženosti, ali većih problema s likvidnošću. Usprkos znatno manjoj efikasnosti od privatnih tvrtki, zahvaljujući monopolističkoj poziciji isplaćuju 40 posto veće plaće od privatnog sektora. Državne tvrtke ostvaruju 171 milijardi kuna prihoda, ali nemaju jasno postavljene ciljeve, kontrolira ih politika, dok je nedostatak političke volje za provođenjem reformi glavna prepreka dobrom gospodarenju.

Glavni su to zaključci analize o poslovanju javnih tvrtki koje iznijela Maruška Vizek, viša znanstvena suradnica na Ekonomskom institutu u Zagrebu, na skupu u organizaciji udruge poreznih obveznika Lipa.

Vizek je najprije dala kontekstualni okvir za analizu javnih tvrtki pri čemu se vratila na stabilizacijski program iz 1993. te prvu fazu koja je podrazumijevala stabilizaciju inflacije i drugi fazu koja je podrazumijevala stvaranje okvira za dugoročnu makroekonomsku stabilnost, odnosno restrukturiranje javnih poduzeća, ubranu liberalizaciju i privatizaciju. Ta faza stabilizacijskog programa nikada nije u potpunosti provedena.

Javne tvrtke, nastavila je Vizek, direktno s dobavljačima doprinose rigidnim tržišnim mehanizmima koji ne funkcioniraju: u Hrvatskoj su najniže stope ulaska (5,5 posto) i izlaska (6,5 posto) tvrtki s tržišta. Osim toga, nadovezala se i na nalaze iz zadnjeg izvješća EK o Hrvatskoj u kojima je istaknuto da su javne tvrtke izvorište fiskalnih rizika te, između ostalog, da imaju izniman značaj na ekonomiju, no neadekvatan okvir upravljanja te netransparentno postavljanje planova uprava i nadzornih odbora.

- Država je i dalje bitan čimbenik u gospodarskom životu, a javna poduzeća služe kao izvorište političke moći – naglasila je Vizak te nastavila s anatomijom javnih tvrtki danas.

Njih 831 je u potpunom državnom vlasništvu, dok je 589 u mješovitom (dominiraju u pretežitom državnom vlasništvu). Uglavnom je riječ o velikim tvrtkama, često monopolima koji slabo sudjeluju u međunarodnoj trgovini. Proizvodnost rada je za trećinu manja u odnosu na privatne tvrtke, a prosječne plaće su za 40 posto više. Pad investicija je umjereniji kod javnih tvrtki, a što se izvoza tiče, on se kontinuirano smanjuje od 2008., dok se kod privatnih tvrtki povećava. Rashodi poslovanja javnih tvrtki u 2013. su nepromijenjeni u odnosu na 2008., dok su kod privatnih poduzeća umanjeni za 10 posto. To je ujedno najtransparentniji podatak koji pokazuje da se restrukturiranje javnih poduzeća nije dogodilo.

- Prepreke dobrom gospodarenju javnih tvrtki su u nedostatku političke volje za provođenjem reformi. Naime, godišnji rashodi poduzeća u potpunom i djelomičnom vlasništvu države su za 30 milijardi kuna veći od proračuna opće države. Političke stranke imaju izravnu mogućnost zapošljavanja stranačkog kadra, a moja je konzervativna procjena da političke stranke tijekom četiri godine političkog ciklusa imaju priliku zaposliti 20 tisuća ljudi. Nijedna velika politička stranka ne predlaže profesionalizaciju upravljanja javnim poduzećima – zaključila je Vizek, postavivši par pitanja za raspravu: Je li moguć kompromis između stabilizacijske i tržišne funkcije javnih poduzeća i kako izolirati javne tvrtke od političkog utjecaja?

Ključno pitanje je da se na javne tvrtke prestane gledati kao na politički plijen kojeg si dijeli kada dođete na vlast, nadovezao se Vuk Vuković, asistent na Katedri za ekonomiju Zagrebačke škole ekonomije i menadžmenta.

- Rješenje može biti uvođenje neovisnih uprava čiji ostatak ovisi o ostvarenju mjerljivih ciljeva, uvođenje konkurencije i tamo gdje je sada zabranjena, privatizacija svih javnih poduzeća osim onih koja nude javno dobro, parcijalni IPO gdje bi građani kupovali manjinski udjel ili kombinacija ovih elemenata – zaključio je Vuković.

U raspravu se uključio i čelnik Reformista Radimir Čačić koji se zalaže za austrijski model upravljanja, odnosno stavljanja tvrtki u jedan holding, dok parlament određuje članove Nadzornih odbora i oni u ime države upravljaju holdingom. Oni nisu nužno austrijski državljani, istaknuo je Čačić, nego se traže ljudi na međunarodnom tržištu i svake se dvije godine zamjenjuju.

Sve države imaju problema s javnom upravom, ali ne možemo generalizirati jer zašto ne bi bio dobar upravitelj netko tko je član političke stranke, nadovezao se ministar pomorstva, prometa i infrastrukture Siniša Hajdaš Dončić. Podsjetio da je DUUDI krajem 2014. donio naputak kojim se predviđa nov način biranja predsjednika i članova uprava javnih poduzeća. Naime, šefovi državnih tvrtki birat će se na javnim natjecajima, a Vlada može odlučiti da se umjesto javnih natjecaja organizira i head hunting postupak pronalaska kandidata.

Ekonomski analitičar Velimir Šonja pak ne misli da bi išta od ponuđenih rješenja moglo funkcionirati, osim jednog:

- Pametna privatizacija je jedini i konačni lijek – poručio je Šonja.

Udruga Lipa: Javna poduzeća gomilaju gubitke koje svi plaćamo, a imaju 40% veće plaće od privatnog sektora

Autor: M.R.

Foto: Udruga Lipa

Javna poduzeća u Hrvatskoj raspolažu imovinom vrijednom 347 milijarde kuna od koje ne ostvaruju dohodak na optimalnoj razini, a usprkos znatno manjoj efikasnosti od privatnih tvrtki, zahvaljujući monopolističkoj poziciji isplaćuju 40 posto veće plaće od privatnog sektora.

Poduzeća u državnom vlasništvu ostvaruju 171 milijardi kuna prihoda, ali nemaju jasno postavljene ciljeve, u velikoj mjeri ih kontrolira politika, dok je nedostatak političke volje za provođenjem reformi glavna prepreka dobrom gospodarenju, zaključili su analize o poslovanju javnih poduzeća u Hrvatskoj, koju je danas u Novinarskom domu predstavila Maruška Vizek, gost predavač na događaju, priopćili su organizatori - udruga poreznih obveznika Lipa.

Poduzeća u državnom vlasništvu zaostaju za privatnim sektorom

"Poduzeća u državnom vlasništvu vidno zaostaju za privatnim sektorom. Primjerice, izvoz im se od 2008. kontinuirano smanjuje, dok kod privatnih poduzeća, usprkos recesiji, pokazuje trend rasta. Rashodi za zaposlene u javnim poduzećima imaju nerazmjerno velik udio u ukupnim rashodima, odnosno, javna poduzeća troše znatno više na plaće, a smanjeno ulažu u istraživanje i razvoj, što ih čini nekonkurentnima", istaknula je prilikom predstavljanja analize Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu.

Hrvatska ima 831 poduzeće u potpunom državnom vlasništvu i 589 u mješovitom vlasništvu, od toga 191 u pretežitom državnom vlasništvu. Riječ je uglavnom o velikim poduzećima koja su zahvaljujući tržišnom monopolu profitabilnost povećala podizanjem cijena usluga i proizvoda. Također, analiza je pokazala kako

javna poduzeća tijekom recesije nisu konsolidirala svoje rashode od 165 milijardi kuna, što je za 30 milijardi kuna više od proračuna opće države.

Loše poslovanje državnih tvrtki plaćaju svi

"Država je i dalje bitan čimbenik u gospodarskom životu Hrvatske, a strukturne reforme, poput restrukturiranja gubitaških javnih poduzeća i privatizacije nikada nisu u potpunosti provedene. Zato danas imamo situaciju da su kompanije u vlasništvu države oko 30 posto manje efikasne od usporedivih privatnih kompanija. Ta neefikasnost često dovodi do gubitaka koji se onda moraju pokrivati iz proračuna, na teret poreznih obveznika", istaknuo je Davor Huić iz udruge Lipa.

"Loše poslovanje javnih kompanija nije nešto apstraktno, ono rezultira višim indirektnim troškovima za građane i poduzetnike, dakle većim računima za vodu, struju, plin, odvoz otpada i druge javne usluge", smatra Huić.

"Ključno pitanje je da se na javna poduzeća prestane gledati kao na politički plijen kojeg se dijeli kada dođete na vlast, jer će to otvoriti prostor za iskorištavanje njihovog ogromnog potencijala, ocijenio je Vuk Vuković sa Zagrebačke škole ekonomije i managementa.

"Rješenje može biti uvođenje neovisnih uprava čiji opstanak ovisi o ostvarenju mjerljivih ciljeva, uvođenje konkurencije i tamo gdje je sada zabranjena, privatizacija svih javnih poduzeća osim onih koja nude javno dobro, parcijalni IPO gdje bi građani kupovali manjinski udjel, ili kombinacija ovih elemenata", zaključio je Vuković.

OKRUGLI STOL

U četiri godine mandata zaposli se 20.000 politički podobnih osoba

Autor: Lidija Kiseljak

Prema podacima Europske komisije neefikasna javna kompanija koštaju u prosjeku godišnje 0,6 posto BDP-a, tj. oko dvije milijarde kuna, odnosno ona su izvorišta fiskalnih rizika

Foto: Kristina Štedul Fabac/PIXSELL

Prema podacima Europske komisije neefikasna javna kompanija koštaju u prosjeku godišnje 0,6 posto BDP-a tj. oko dvije milijarde kuna, odnosno ona su izvorišta fiskalnih rizika.

- Produktivnost im je za trećinu slabija nego u privatnim tvrtkama, upravljački kadar je loš, bira se netransparentno i nedostaje mu srednjoročnih ciljeva prema kojima bi se te uprave ocjenjivale, prosječne neto plaće veće su za 40 posto nego kod privatnih poduzeća – iznijela je Maruška Vizek s Ekonomskog instituta na skupu Javna poduzeća neefikasna skupa i nekonkurentna u organizacija Udruge poreznih obveznika Lipa.

Najveća rasprava odnosila se je na upravljanje i činjenicu da političke stranke imaju izravnu mogućnost imenovanja članova uprave i nadzornih odbora u 1022 poduzeća u potpunom ili pretežitom državnom vlasništvu. Pa tako, rekla je Vizek, političke stranke tijekom četiri godine političkog ciklusa imaju priliku zaposliti 20 tisuća ljudi, a nitko ne predlaže profesionalizaciju upravljanja javnim tvrtkama.

Čelnik Narodne stranke – reformisti Radimir Čačić koji je bio gost skupa najavio je početak prikupljanja potpisa saborskih zastupnika za inepelaciju a kako bi na dnevni red Sabora mogli stavili tri odluke – o javnoj upravi, javnim poduzećima i pravosuđu. Odlukom o javnoj upravi propisali bi se kriteriji za reformu državne uprave, odnosno učinci koje državni službenici moraju ostvariti. Odlukom o pravosuđu precizirat će se kriteriji za izlazak iz sustava, misleći na suce, a odlukom o javnim poduzećima nastojala bi se maknuti politika iz državnih tvrtki.

Ministar Siniša Hajdaš Dončić nije se složio s tvrdnjom da 20.000 politički podobnih nađe radno mjesto u četiri godine mandata, jer, primjerice u njegovom sektoru otpušteno je osam do devet tisuća ljudi, a i mali je broj stranačkih ljudi koji upravljaju tvrtkama. Napomenuo je kako se i trenutačno razmatra model po kojem će se birati vodstvo u državnim tvrtkama, odnosno hoće li to biti putem head huntera ili kroz javni natječaj.

Kako su kroz raspravu komentirali, razlika između, kako su nazvali, 'Bandićevog modela', misleći pri tom na izravno biranje suradnika i javnog natječaja nije velik. Velimir Šonje smatra da ne vjeruje kako se politika može potpuno maknuti iz vođenja državnih tvrtki, jer će se na lokalnim politikama uvijek ljudi namještati. Pa zato on smatra da je pametna privatizacija jedini način da se vodstvo regulira. Nije ni Čačić protiv privatizacije, ali spominje li se HEP, kaže da bi prije toga trebalo odvojiti infrastrukturu i prijenos.

TRAŽE OSIGURAVATELJI

'Osobne financije uvesti kao školski predmet!'

Autor: Hina

Rezultati istraživanja zagrebačkog Ekonomskog instituta pokazali su da su u Hrvatskoj financijski pismeniji stanovnici između 45 do 65 godina, dok su u naprednijim zemljama Europske unije financijski pismeniji građani mlađe životne dobi

Tom Dubravec, Srđan Vrančić/CROPIX

Poput Češke, Mađarske i Velike Britanije, i Hrvatska bi u svoje školske kurikule kao obvezni predmet trebala uvesti predmet o obiteljskim i osobnim financijama, naglasak je konferencije za medije, koju je u četvrtak pod nazivom "Financijska pismenost u Hrvatskoj – uloga osiguravatelja" organizirao Hrvatski ured za osiguranje (HUO).

Damir Zorić, predsjednik Upravnog odbora HUO-a, kazao je da HUO kontinuirano radi na poticanju interesa javnosti za financijskom pismenošću.

"Gdje je financijska pismenost veća, ujedno se smanjuje prostor za manipulacije", naveo je Zorić, dodavši kako učenici danas ne znaju što je, recimo, dionica a što polica osiguranja i slično.

Istaknuo je kako bi predmet o osobnim odnosno obiteljskim financijama trebao postati obvezni predmet u hrvatskim osnovnim i srednjim školama.

Po njegovim riječima, rezultati istraživanja zagrebačkog Ekonomskog instituta pokazali su da su u Hrvatskoj financijski pismeniji stanovnici između 45 do 65 godina, dok su u naprednijim zemljama Europske unije financijski pismeniji građani mlađe životne dobi.

"Financijska pismenost je važna uz ostalo i zbog složenosti i kompetitivnosti financijskog tržišta, zbog manjeg rizika od pogrešnih odluka ali i veće sposobnosti i odgovornosti pojedinaca u preuzimanju rizika kod donošenja financijskih odluka", kazao je Zorić.

Igor Pureta, predsjednik Uprave Grawea Hrvatska, rekao je kako je zajednička preporuka OECD-a, Svjetske banke i Europske komisije da je financijsku pismenost u smislu obrazovanja nužno uvesti u programe u što mlađoj školskoj dobi. Po tom pitanju, za idući tjedan najavio je 23 prezentacije za 400 učenika hrvatskih škola.

"Dobro je da se djeca od najranije školske dobi uče o financijama", naglasio je Pureta, koji je primjerom lanijskih poplava u Gunji potkrijepio domaću realnost u kojoj je stupanj ovdašnjeg financijskog obrazovanja na europskom dnu.

"U Gunji smo imali osiguranih desetak kuća, ali niti jedna nije bila osigurana od poplava", zaključio je predsjednik Uprave Grawea.

Marijan Kralj, izvršni direktor za razvoj proizvoda Croatia Osiguranja, istaknuo je kako je kod nas premalo svijesti o važnosti osiguranja. Potkrijepio je to primjerom kako u razvijenim zapadnim državama osiguranja isplate i više od 50 posto šteta, a kod nas od dva do četiri posto.

Hrvoje Pauković, direktor HUO-a, tvrdi kako Hrvatska po pitanju financijske pismenosti zaostaje za razvijenim dijelom svijeta ali i kako još ništa nije izgubljeno. Umjesto u jedan segment građanskog odgoja, i Pauković bi obvezni predmet koji bi se ticao osobnih financija.

Inače, Hrvatska će obilježiti Svjetski i Europski tjedan novca u razdoblju od 9. do 17. ožujka 2015. godine nizom aktivnosti usmjerenih podizanju razine financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj.

U sklopu toga, HUO će izdati dopunjenu i aktualiziranu brošuru "Čemu zapravo služi osiguranje?" te će surađivati sa Sveučilišnim knjižnicama u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Zadru u svrhu distribucije studentima te edukativne brošure.

Planirana je i suradnja s Financijskim klubom Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, kroz održavanje predavanja za studente i distribucija brošure; suradnja sa studentskom udrugom "Financijski impuls", koja djeluje u sklopu Ekonomskog fakulteta u Osijeku te suradnja s portalom Srednja.hr i edukativna nagradna igra/kviz putem Internet stranice HUO-a u suradnji sa srednjoškolskim i studentskim portalima.

OTVORENO

Što s javnim poduzećima?

U emisiji Otvoreno raspravljalo se u kakvu su stanju hrvatska javna poduzeća. Jesu li neučinkovita i puna uhljeba ili obiteljsko srebro koje treba čuvati i samo njime bolje upravljati? Odgovore su tražili dr. Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu, predstojnik DUUDI-ja Mladen Pejnović, oporbeni ekonomski strateg Josip Budimir i jedan od inicijatora "narodne" privatizacije Imunološkog zavoda Ivan Rude.

Analitičarka Maruška Vizek rekla je kako je jučer predstavljena analiza javnih poduzeća da bi se javnost upozorila kako je političko upravljanje javnim poduzećima štetno. Smatra i da se putem javnih nabava radi „pravi posao“ - odlijeva se novac prenaplaćivanjem poslova. U one djelatnosti koje imaju ekonomsku logiku, država se ne treba miješati. Upravu treba profesionalizirati, kaže Vizek.

Trgovačka društva nismo modernizirali i izveli na burzu – tada bi i politike bilo manje. Treba jačati druge oblike odgovornosti. Primjer je Podravka – nikom pada na pamet da kaže da Podravku vodi politika, rekao je predstojnik DUUDI-ja Mladen Pejnović.

Inicijator „narodne“ privatizacije Imunološkog zavoda Ivan Rude vodi se logikom – ako je krv narodna, onda je i Zavod.

Mladen Pejnović istaknuo je i da Vlada vodi samo 53 poduzeća, usporedivši to s Poljskom, gdje je 250 poduzeća u javnom vlasništvu. Prema analizi plaća vidi se da su one 25% veće nego u privatnom sektoru. Pejnović smatra da se ne bi plaće u javnom sektoru smjele smanjivati jer su zapravo preniske one u privatnom sektoru. Što se tiče Imunološkog zavoda, mijenjan je natječaj, smatram da nije ugrožen i da je najteži trenutak prošao, kaže Pejnović. S druge strane, Petrokemija jest ugrožena, država je postala ponovno većinski vlasnik i ona bi u svibnju trebala ići u prodaju.

KADROVSKI RINGIŠPIL

Uhljebi, naprijed! Partije zaposle 40.000 ljudi kada ugrabe vlast, na red su došli HDZ-ovci

Autor: Marina Karlović Sabolić

Svaka stranka ima svoj hranidbeni lanac. Onaj HDZ-ov sada je došao na red, nakon toga će možda opet doći SDP-ov, i tako redom.

To je obrazac po kojemu funkcionira hrvatska politika, onako kako ju je iz pozicije dugogodišnjeg insidera u petak u emisiji "Poligraf" Hrvatskog radija opisao Ivan Šuker. Bivši HDZ-ov ministar financija bio je brutalno iskren. Političke stranke, čim se dočepaju vlasti, u državnoj administraciji, po ministarstvima i agencijama te u javnim poduzećima, zaposle svoje ljude.

Dr. Maruška Vizek s Ekonomskog instituta izračunala je da politika u Hrvatskoj u jednome mandatu ima priliku zaposliti čak 20 tisuća ljudi, odnosno grad veličine Križevaca, Virovitice ili Solina. I to samo u javnim poduzećima.

– Ova se brojka odnosi na ljude koje se u njima zaposli tijekom četiri godine nakon što dio dosadašnjih zaposlenika ode u mirovinu. U njima stranke, preko politički imenovanih uprava, imaju izravnu mogućnost odlučivati o zaposlenjima – upozorava dr. Vizek.

U tu je brojku uključeno i oko pet tisuća članova uprava i nadzornih odbora javnih tvrtki, ali ne i zapošljavanje na savjetničkim pozicijama, u Vladi, po ministarstvima ili u državnim agencijama. Neslužbene procjene govore da bi ukupan broj stranačkih uhljeba mogao biti dvostruk i dosegnuti čak – četrdeset tisuća ljudi.

Kao stranka koja je najdulje držala ključeve Banskih dvora u svojim rukama, HDZ je prvi uveo i do u detalja razvio model zapošljavanja sebi bliskih ljudi. Članovi stranke, rodbina i prijatelji stranačkih dužnosnika zapošljavali su se svuda gdje je za to bilo prilike, čak i na naplatnim kućicama HAC-a. Najpoznatiji slučaj svakako je onaj Rade Buljubašića, povratnika iz Australije, koji je četiri godine bio fiktivno zaposlen u HEP-u,

gdje je primao plaću i dobio povlašteni kredit za stan, iako uopće nije dolazio na posao. Umjesto HEP-a, njegovo stvarno radno mjesto bilo je u – središnjici HDZ-a.

Posljednje tri godine pokazale su da se po uhljebljivanju svojih ljudi ni stranke Kukuriku koalicije ne razlikuju previše od svojih političkih suparnika. HNS-ova članica Ljiljana Čule je, kao direktorica u HEP-u, u toj tvrtki zaposlila sina, snahu, kćer i zeta. S pravom najezdom SDP-u bliskih kadrova suočila se i Agencija za podršku informacijskim sustavima. U dvije godine zaposleno je 114 ljudi, među kojima solidan udio zauzimaju i članovi Glavnog odbora SDP-a, kao i pripadnici stranačke mladeži. Među njima i rođak SDP-ova poslovnog direktora Dinka Sutona, supruga zagrebačkog SDP-ovca Jurice Meića, potpredsjednik Foruma mladih SDP-a Damir Prelčec...

Partijske 'didovine' Kukuriku koalicija

APIS – tvrtka koja se skrbi za državne informatičke sustave postala je pravi eldorado za članove Foruma mladih SDP-a...

HEP – u podjeli plijena označen kao HNS-ovo leno. U tvrtki je zaposleno pedesetak članova Kukuriku koalicije.

HRVATSKA LUTRIJA – u Upravi ove profitabilne tvrtke je i predsjednik pulskog SDP-a Danijel Ferić, bivši član Uprave Plinacroa Dražen Kovač, također SDP-ovac, kao i nekadašnji SDP-ov zastupnik u europarlamentu Oleg Valjalo.

HDZ

HEP – velika državna tvrtka, donedavno monopolist, bila je idealan poligon za zapošljavanje stranačkih uhljeba. Najdrastičniji slučaj je onaj Rade Buljubašića.

HAC – u vrijeme procvata cestogradnje u HAC-u su, po stranačkoj liniji, zapošljavani brojni HDZ-ovci.

DRŽAVNE AGENCIJE – u vrijeme Vlade Ive Sanadera izmišljale su se nove agencije kako bi se udomili zaslužni stranački kadrovi.

ZAKLJUČAK EKONOMISTA:

Milanoviću, državna se potrošnja može srezati za 6 milijardi

Autor: Ljubica Gatarić

Nezavisni stručnjaci pročešljali 60 milijardi kuna proračunskih rashoda u pet ključnih područja

Foto: Jurica Galoić/Pixsell

Ekonomski institut i Institut za javne financije potvrdili su nam da su njihovi stručnjaci dostavili Vladi prijedlog mjera za smanjenje proračunskih troškova u pet ključnih područja: plaća, subvencija, zdravstva, poreznih olakšica i ustrojstva državnih agencija. Vlada je potkraj prošle godine pokrenula dubinsku analizu rashoda i imenovala nezavisne stručnjake da pripreme podlogu za političku odluku. Nakon što je Europska komisija zaprijetila pokretanjem još jednog nadzora ako se ne ubrzaju reforme, ministar financija Boris Lalovac najavio je da će uskoro predstaviti nove mjere o kojima će se najprije izjasniti uži kabinet i premijer osobno. Upravo je riječ o mjerama koje su, zajedno s državnim službenicima, pripremili stručnjaci Ekonomskog instituta, Instituta za javne financije i Ekonomskog fakulteta.

Lalovac je kazao da su mogući rezovi u području zdravstva, plaća i subvencija. Povjerenstva su vodili ekonomisti Danijel Nestić i Mihaela Grubišić Šeba iz Ekonomskog instituta, Marina Kesner Škreb i Mihaela Bronić s Instituta za javne financije te Šime Smolić s Ekonomskog fakulteta Zagreb za zdravstvo. Autori ne žele javno komentirati svoje prijedloge, no podsjećaju da su se kretali u okvirima koje im je zadala Vlada, a to znači da su pripremili niz varijanti za desetpostotno smanjenje izdataka u pet promatranih područja.

Čeka se što će reći premijer

Budući da ta područja pokrivaju oko 60 milijardi kuna godišnjeg troška, predložene mjere nude modele za 6 milijardi kuna ušteda! Tu vrstu racionalizacije u jednoj godini dosad nije provela nijedna Vlada i zato svi čekaju što će reći premijer Milanović. Uži kabinet počeo je pretresati predloženo, a premijer je nedavno putem javne televizije poručio da smanjivanja plaća neće biti.

– Moj je posao da budem suradljiv, ali i da čuvam nacionalne interese. Jer mi bolje znamo što su naši nacionalni interesi nego što to zna Bruxelles – kazao je Milanović.

Vlada je, primjerice, za ovogodišnje plaće u proračunu predvidjela 24,6 milijardi kuna, na papiru više nego lani jer su u državnu riznicu uključeni zaposleni u svim kliničkim bolničkim centrima. No, čisti proračunski korisnici izvan bolnica troše 21,6 milijardi kuna, kao i 2008. godine, što znači da bi na plaćama zaposlenih u vojsci, policiji, obrazovanju i zdravstvu do kraja godine trebalo uštedjeti još nešto više od 2 milijarde kuna. Ne treba biti previše kreativan za zaključak da se tolika ušteda može provesti samo na dva načina: ili smanjenjem broja zaposlenih ili rezanjem primanja. Budući da za otkaze treba osigurati novac za otpremnine i postići dogovor sa sindikatima, ostaju, dakle, uštede na primanjima.

Parafiskalni nameti ostali

I jedna i druga opcija neugodne su u izbornoj godini pa ne čudi što Lalovac čeka odluku premijera i užeg kabineta Vlade. Daljnji prostor za uštede ekonomičnije bi bilo tražiti u smanjenju zaposlenosti pogotovu u dvjestotinjak državnih instituta, agencija, fondova, zavoda, arhiva i sličnih ustanova.

Usporen je i postupak ukidanja parafiskalnih nameta pa je Europska komisija u svom posljednjem izvještaju navela da je do početka studenog ukinuto samo 7 od planiranih 58 dodatnih nameta koji godišnje stoje porezne obveznike 517 milijuna kuna.

Poseban će problem biti i sustav zdravstva, koji je, prema dokumentu Europske komisije, lanjsku godinu završio s tri milijarde kuna neplaćenih obaveza. Stručnjaci su odavno predlagali da se krene i u redukciju prava građana na način da se definira paket zdravstvenih usluga koje će pokrivati osnovno zdravstveno osiguranje, a sve drugo treba pokrivati iz dopunskih policama osiguranja. Posebna su priča i porezne olakšice, pa je jedno povjerenstvo istraživalo financijski učinak postojećih poreznih olakšica, poreznih oslobođanja, povlaštenih, odnosno sniženih stopa te učinak drugih načina izuzimanja od oporezivanja te su i oni, kažu u Institutu za javne financije, Vladi ponudili plan desetpostotnih ušteda i u tom segmentu.

Hoće li premijer u izbornoj godini imati hrabrosti rezati:

2 milijarde kuna – smanjivanjem broja zaposlenih ili plaća u vojsci, policiji, obrazovanju i zdravstvu

subvencije – smanjivanjem i ukidanjem različitih potpora koje država isplaćuje

redukcijom zdravstvenih prava – definiranjem paketa zdravstvenih usluga koje će pokrivati osnovno zdravstveno osiguranje, a sve ostalo plaćalo bi se dopunskim policama osiguranja

200 agencija, zavoda, fondova – ukidanjem, spajanjem i smanjivanjem zaposlenosti

porezne olakšice i oslobođanja – ukidanjem izuzimanja od plaćanja, povlastica i sniženih stopa

Uz rast od samo 1,5% mirovina će biti idućih 40 godina

Autor: Ljubica Gatarić

Ministar Mrsić i ekonomski analitičar Danijel Nestić pokazali projekcije prema kojima 1,2 mil. umirovljenika nema razloga za brigu

EK ne dijeli optimizam Vlade (Foto: G. Kovačić/PIXSELL)

Hrvatska ima stabilan i dugoročno održiv mirovinski sustav, riječi su ministra rada i mirovinskog sustava Miranda Mrsića koji je s analitičarom Ekonomskog instituta Danijelom Nestićem predstavio projekcije koje pokazuju da će i uz skroman rast od 1,5% Hrvatska idućih 40 godina moći isplaćivati mirovine za 1,2 milijuna umirovljenika.

No, Europska komisija ne dijeli taj optimizam pa je u posljednjem dokumentu o Hrvatskoj mirovinski sustav ocijenila nedovoljno efikasnim. Komisija je tražila od Vlade da se za produljenje radnog vijeka do 67 godina ne čeka 2031. te da se u to krene 10 godina prije. Rani odlazak u mirovinu u kombinaciji s brojnim zaštićenim kategorijama odveo nas je među zemlje s najnižim mirovinama u odnosu na plaću. Dr. Marijana Bađun s Instituta za javne financije ističe da je EK vrlo dobro detektirao glavne probleme.

"Građani će morati sami preuzeti odgovornost za ostvarivanje zadovoljavajućih primanja u starosti različitim oblicima osobne štednje", ističe Bađun. EK problematizira to što kod nas samo 13% korisnika mirovina ima 40 i više godina staža pa je i udio prosječne bruto mirovine u prosječnoj bruto plaći samo 31%. Predviđa se da će 2030. taj udio biti 27, a 2060. 22% (s pravima iz 2. stupa). "Mirovine će biti gotovo 30% niže nego danas, što će biti velik društveni izazov", navodi dr. Bađun. Projekcije Ministarstva rada su optimističnije i govore o prosječnoj mirovini od 60% prosječne plaće, no one su uzele u obzir primanja samo onog dijela umirovljenika koji odrade puni staž, a takvih je sada 13%.

Njihove su mirovine i sada iznadprosječne i iznose 4116 kuna, dok je prosječna mirovina (bez međunarodnih ugovora) 2474 kuna. EK je u izvještaju kao pozitivnu činjenicu izdvojila smanjenje broja novih korisnika invalidskih mirovina - lani ih je bilo 7%, dok je 2008. svaki četvrti novi umirovljenik odlazio u invalidsku mirovinu. Drže i da bi trebali jače penalizirati prijevremene mirovine, a i mirovine po posebnim propisima trebalo bi što više približiti općim mirovinama.

KOLIKI SMO DANAK PLATILI

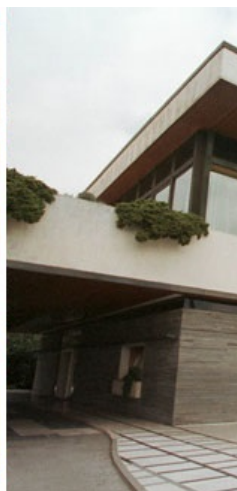
ŠOKANTNA ANALIZA 'Šteta od političara je 300 milijardi kuna, toliko je koštao Domovinski rat!'

Autor: Adriano Milovan

Plaće župana, gradonačelnika i članova Vlade manja su stavka u budžetu, visoka je cijena njihovih političkih odluka

Ilustracija

CROPIX

Samo za financiranje političke vrhuške u zemlji hrvatski porezni obveznici godišnje izdvajaju više od 200 milijuna kuna. Gruba je to, ali i konzervativna procjena, do koje se može doći ako se analiziraju javno dostupni podaci o bruto plaćama predsjednice, premijera, ministara i njihovih zamjenika, te šefa Sabora i saborskih zastupnika, kao i župana, gradonačelnika i općinskih načelnika. U toj je brojci i iznos koji se iz proračuna usmjerava u blagajne političkih stranaka.

Recesijske godine

Brojka od 200 milijuna kuna mnogima vjerojatno ne izgleda astronomski. Politika, kaže Mladen Staničić, profesor na Visokoj školi za međunarodne odnose i diplomaciju, nije nigdje jeftina. Ipak, zna li se da je iza Hrvatske šest teških recesijskih godina, kao i da je prosječna neto plaća u Hrvatskoj u prosincu prošle godine iznosila samo 5716 kuna, mjesečne neto plaće oko tisuću pripadnika političke elite, koje se kreću u rasponu od 15.000 pa do 23.000 kuna, bodu u oči.

Računica tako pokazuje da smo tijekom deset godina na plaće političke vrhuške u zemlji iz državnog i lokalnih proračuna potrošili više od dvije milijarde kuna.

Riječ je o iznosu kojim se mogao sagraditi, primjerice, Pelješki most, oko čije gradnje sada očekujemo financijsku potporu Bruxellesa. Nadalje, iznos od dvije milijarde kuna dovoljan je za gradnju oko 50 kilometara autocesta. Ili, za gradnju četiriju suvremenih bolnica. U konačnici, taj bi novac, prema dostupnim cjenicima, bio dovoljan za 12 novih škola ili 100 vrtića.

Po izdvajanjima za političare prednjači zakonodavna vlast. Na bruto plaće saborskih zastupnika godišnje se, pokazuju podaci i računice, potroši oko 47 milijuna kuna. Svemu bi trebalo pridodati još i 55 milijuna kuna,

koliko se iz proračuna daje političkim strankama. Istodobno, i sami smo svjedoci da sabornica na Markovu trgu često zjapi poluprazna. Ne čudi stoga što se u javnosti sve glasnije čuju i prijedlozi smanjenja broja saborskih zastupnika.

Prazna sabornica

Uostalom, i zahtjevi za preferencijalnim glasanjem izraz su nezadovoljstva građana radom svojih izabranih zastupnika. Unatoč tome, Staničić upozorava kako zastupnici u parlamentu ne odstupaju bitnije od svojih kolega u drugim zemljama.

- Zastupnici imaju i drugog posla. Od njih se ne očekuje da samo sjede u saborskim klupama, već i da obilaze teren - ističe Staničić.

Ako je suditi po primanjima, ni protagonisti izvršne vlasti nemaju razloga za nezadovoljstvo. Računice pokazuju da se godišnje samo na plaće šefice države, premijera, ministara i njihovih zamjenika potroši nešto manje od 15 milijuna kuna.

 PREMIJER mjesečna bruto plaća 39.850,24 kuna godišnja bruto plaća: 478.200 kn	 PRVA POTPREDSJEDNICA mjesečna bruto plaća 38.252,39 kuna godišnja bruto plaća: 459.029 kn	 POTPREDSJEDNIK VLADE mjesečna bruto plaća 33.308,43 kuna godišnja bruto plaća 399.701,00 kuna broj potpredsjednika Vlade:3 ukupne godišnje bruto plaće: 1,2 milijuna kn	 MINISTAR/MINISTRICA mjesečna bruto plaća oko 30.000 kuna godišnja bruto plaća oko 360.000 kuna broj ministara:16 ukupne godišnje bruto plaće: 5,8 milijuna kn
 ZAMJENIK MINISTRA mjesečna bruto plaća oko 26.000 kuna godišnja bruto plaća oko 312.000 kuna broj zamjenika:20 ukupne godišnje bruto plaće: 6,2 milijuna kn	 PRESJEDNICA REPUBLIKE mjesečna bruto plaća 41.965,32 kune godišnja bruto plaća 503.583,84 kuna <i>(posljednji podaci iz imovinske kartice za bivšeg predsjednika)</i> godišnja bruto plaća: 0,5 milijuna kn	 PRESJEDNIK SABORA mjesečna bruto plaća 42.943,62 kune godišnja bruto plaća: 515.323 kn	 SABORSKI ZASTUPNIK/CA mjesečna bruto plaća oko 26.000 kuna godišnja bruto plaća oko 312.000 kuna broj zastupnika: 150 ukupne godišnje bruto plaće: 47 milijuna kn
 ŽUPANI mjesečna bruto plaća oko 32.000 kuna godišnja bruto plaća oko 384.000 kuna broj župana: 20 <i>(bez Grada Zagreba)</i> ukupne godišnje bruto plaće: 7,7 milijuna kn	 GRADONAČELNICI I NAČELNICI ukupne mjesečne bruto plaće 6,45 milijuna kuna broj gradonačelnika:556 ukupne godišnje bruto plaće: 77,4 milijuna kn	 POLITIČKE STRANKE Novac iz državnog proračuna političke stranke dobivaju prema broju zastupnika u parlamentu, a najviše novca odlazi SDP-u i HDZ-u godišnje potpore strankama: 55 milijuna kn	200 milijuna kuna Svake godine dajemo za plaće premijera i njegovih ministara, šefa države, za financiranje političkih stranaka, plaće saborskih zastupnika, župana, gradonačelnika i načelnika. Najviše novca odlazi na plaće gradonačelnika i načelnika, čak 77 milijuna kuna. U 10 godina potrošeno je 2 milijarde kuna, za tajiznos mogli smo svake godine sagraditi stotinu dječjih vrtića, 12 škola, 50-ak kilometara autocesta, četiri bolnice... <small>Izvor: imovinske kartice, državni proračun, podaci lokalnih samouprava</small>

Izvor egzistencije

U neto iznosima, plaće se, sukladno podacima iz imovinskih kartica, kreću u rasponu od oko 15.000 kuna, koliko imaju zamjenici ministara, preko 17.000 do 19.000 kuna za ministre, pa do oko 20.000 kuna za premijera. Donedavni šef države Ivo Josipović imao je, prema podacima iz imovinske kartice, neto plaću nešto veću od 22.000 kuna, pa se može pretpostaviti da će sličan iznos primati i Kolinda Grabar Kitarović.

Ipak, mnogi upozoravaju da prave poluge moći leže na regionalnoj i lokalnoj razini. Kalkulacije pokazuju da se na plaće župana godišnje u bruto iznosu potroši oko osam milijuna kuna, pri čemu se "prosječna" plaća prvog čovjeka županije kreće oko brojke od 17.000 kuna, što je u biti plaća ministra.

Ukupan godišnji bruto iznos plaća 556 gradonačelnika i općinskih načelnika u Hrvatskoj je pak nešto više od 77 milijuna kuna.

Visoka primanja političara jedan su od glavnih priloga u tezi da je politika u Hrvatskoj mnogima postala izvor egzistencije, a mnogima i vrlo unosan biznis. Ovdje valja voditi računa o tome da su primanja najplaćenijih političara samo vrh ledenoga brijega, s obzirom na to da se i zaposlenja u brojnim državnim i javnim službama, ali i javnim i komunalnim poduzećima zapravo odvijaju po političkom ključu. Tako je, recimo, Maruška Vizek iz Ekonomskog instituta

nedavno zaključila da se tijekom mandata jedne vlade u brojnim državnim tvrtkama "uhljebi" oko 20.000 ljudi.

- Politika je u proteklih 25 godina od uspostave države mnogima postala zanimanje, ne samo političarima, nego i raznim političko-interesnim skupinama - od sindikalaca, preko poslodavaca, pa do nevladinih organizacija. Postala je zanimanje velikom dijelu populacije kada tu uključimo i brojne "uhljebe" jer osigurava relativno sigurno i dobro plaćeno zaposlenje - upozorava Željko Lovrinčević iz Ekonomskog instituta.

Pogrešne odluke

Ipak, takvo ponašanje društvene "kreme" ima i svoju cijenu. A ona, upozorava Lovrinčević, nije mala i ogleda se u zbrinjavanju podobnih kadrova, ugađanju zahtjevima brojnih interesnih skupina i donošenju krivih političkih i ekonomskih odnosa. Nju najbolje odražava visina javnoga duga od oko 300 milijardi kuna, što je iznos kojim hrvatsko društvo zapravo "plaća" odluke svojih političkih elita u posljednjih dva i pol desetljeća.

- To je otprilike iznos ratnih šteta u Hrvatskoj za vrijeme Domovinskog rata, koje je Sabor svojedobno procijenio na oko 320 milijardi kuna. Moglo bi se zapravo reći da su hrvatski građani pretrpjeli dvije brutalne agresije - jednu koju su provele Srbija i JNA i drugu, političko-interesnih skupina, jer su štete ponašanja ovih drugih gotovo jednake onoj iz vremena agresije izvana - naglašava Lovrinčević.

Svako selo je općina

Šteta koju je hrvatsko društvo pretrpjelo toliko je velika da je zapravo nepopravljiva, zaključuje Lovrinčević. Izvjesne promjene mogu se očekivati tek ako netko izvana ovdje preuzme političko mentoriranje, a čini se da se stvari i kreću u tom pravcu, smatra Lovrinčević. Velik broj stručnjaka smatra da bi reforma skupog državnog aparata trebala krenuti s lokalne razine.

- Hrvatskoj ne treba toliki broj gradova i općina koliko ih ima u Velikoj Britaniji. Ne treba svako selo biti općina jer to košta - upozorava Staničić.

I Marko Primorac sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta upozorava na skupu i neučinkovitu lokalnu samoupravu. Broj zaposlenih rastao je, ističe, čak i tijekom krize. Ipak, on ne smatra da je ondje previše zaposlenih.

- Prije bih rekao da su oni neadekvatno raspoređeni - poručuje Primorac.

POSljedICE ODUSTAJANJA OD POREZA NA NEKRETNINE

Vlada odustala od smanjenja deficita, Hrvatskoj u svibnju prijete kazne EK

Autor: Marina Klepo

Neuvođenje poreza na nekretnine znači minus od 1,5 milijardi u budžetu

Foto: Goran Mehkek/CROPIX

Kada Vlada odustane od svojih obećanja, domaćoj javnosti to je gotovo očekivan način ponašanja, ali kad takva praksa postane dio komunikacije s Europskom komisijom, posljedice mogu biti malo neugodnije. Najnoviji primjer izigravanja dogovorenog primjena je poreza na nekretnine od početka 2016. godine.

Uvođenje, odnosno plaćanje vrijednosnog poreza na nekretnine od 1. siječnja 2016. godine na proračun bi godišnje imalo efekt od oko 1,5 milijardi kuna, navodi Vlada u Nacionalnom programu reformi koji je Komisiji dostavila lani u travnju, a isto će morati učiniti i ovog travnja. Kako će Vlada kompenzirati izostanak ovog prihoda?

Lalovac: Vidjet ćemo

Prema riječima ministra financija Borisa Lalovca, ono što je sigurno, "neće biti novih poreza". Znači li to da će se u većoj mjeri smanjivati rashodi kako bi se ostvario plan o smanjenju deficita?

- Vidjet ćemo što će reći Europska komisija - kaže Lalovac i objašnjava kako je uvođenje poreza na nekretnine bilo dio veće reforme, a to je smanjenje troška rada.

- Ako nema smanjenja bruto cijene rada, nema ni novih poreza. To je značilo jaču fiskalnu decentralizaciju, koje sada nema - objašnjava Lalovac zašto je Vlada odustala od ovog poreza.

No, neovisno o (ne)opravdanosti razloga, EK u konačnici zanima smanjuje li Hrvatska deficit ili ne. A prije nekoliko tjedana poručila je da je on i dalje "visoko iznad cilja" postavljenog u proceduri prekomjernog deficita te da će od Hrvatske tražiti "kontinuirane napore na fiskalnoj konsolidaciji".

Dva ključna dokumenta

Do kraja travnja Vlada će morati opet priložiti dva ključna dokumenta o svojim planovima: Nacionalni reformski program i Program konvergencije. Sadržaj tih dokumenata, smatra Danijel Nestić iz Ekonomskog instituta, ujedno član Fiskalnog odbora, bit će presudan za stajalište o Hrvatskoj koje će zauzeti EK.

- Vlada mora ponuditi mjere na temelju kojih će doći do smanjenja proračunskog deficita - kaže Nestić. No, sudeći prema izjavama premijera i ministara, ove godine to se ne može očekivati. Premijer Milanović je,

primjerice, rekao da neće biti smanjivanja plaća, a istodobno su neki ministri raspoloženi za kreiranje novih obaveza, poput oprosta dijela duga dužnicima u francima.

Poseban monitoring

Ipak, kako upozorava Nestić, Hrvatska se, zajedno s Francuskom, već nalazi u najlošijoj kategoriji po razmjeru neravnoteža i ispunjavanju planiranih ciljeva. Ako Vlada ne ponudi vjerodostojan reformski plan, postoji mogućnost da dobije poseban monitoring, koji uključuje i sankcije, režim koji je prilično nepoznat jer u njemu još nije bila niti jedna zemlja.

Zato je izgledno da će Vlada, makar na papiru, ponuditi neki program reformi. To bi se ponajprije moglo odnositi na dubinsku analizu rashoda, program koji su proteklih mjeseci radili ekonomisti s nekoliko instituta. On uključuje šest područja, poput plaća, subvencija i zdravstva, a cilj mu je ušteda od oko 10 posto tekućih rashoda, što znači godišnje smanjenje rashoda od oko šest milijardi kuna.

Naravno, postavlja se pitanje je li prihvatljivo reći "ove godine nećemo smanjivati plaće, ali iduća će ih Vlada morati srezati za oko dvije milijarde kuna". Alternativa nema mnogo. Druga je opcija, koja se među ekonomistima također spominje, zamrzavanje uplata u drugi mirovinski stup, a proračunu bi osigurao oko pet milijardi kuna. Imajući u vidu da je na samom početku mandata mirovinskim fondovima namijenila važnu ulogu, poput sudjelovanja u monetizaciji cesta, nije realno očekivati da ova Vlada završi mandat tako da ih ukine.

Prolongiranje mjera

Ako se to zaista dogodi, izglednije je da taj korak povuče iduća Vlada. Međutim, kada bi se građane pitalo jesu li za zamrzavanje mirovinske štednje ili za smanjenje proračunskih rashoda, sigurno je da bi podržali ovo drugo. Što će se u konačnici naći na stolu, vjerojatno će biti poznato tek početkom iduće godine, kada dođe nova Vlada. Europska komisija, međutim, svoje će mišljenje o hrvatskim naporima iznijeti već u svibnju.

- Dvije su opcije: da bude blaga i od Vlade zatraži dodatne napore ili da se žestoko okomi na Hrvatsku jer i dalje povećava deficit umjesto da ga smanjuje - kaže Nestić. On osobno, ističe, skloniji je vjerovati u blaži pristup. No, ako je Francuskoj i Grčkoj pošlo za rukom da od Europske komisije izvuku neke ustupke, moguće je da će ona na nekome trenirati i strogoću.

Što smo najavili Europskoj komisiji, a nismo ispunili?

1. uvođenje poreza na nekretnine od 2016. godine
2. restrukturiranje i privatizacija dijela javnih poduzeća
3. monetizacija autocesta do kraja 2014. godine
4. nastavak reforme mirovinskog sustava (npr. radno aktiviranje dijela umirovljenika)
5. nastavak liberalizacije tržišta rada (npr. povećanje fleksibilnosti na tržištu rada, pojednostavljivanje administrativnih postupaka, jačanje socijalnog dijaloga)

EIZ: Ocjena financijske pismenost Hrvata - dovoljan (2)

Autor: banka.hr

Trenutna razina financijske pismenosti zadovoljava, no ima prostora za poboljšanje, rekla je dr. sc. Maja Vehovec, predstavljajući u petak istraživanje Ekonomskog instituta Zagreb: "Ocjena financijske pismenosti u Hrvatskoj"

Građani Hrvatske su, kada je u pitanju financijska pismenost, pokazali zadovoljavajuće opće znanje, dok su slabiji rezultati zabilježeni na znanju točnog izračuna iznosa kamate. Muškarci u Hrvatskoj su pak financijski pismeniji od žena, kao i stariji i obrazovani građani, a ranjiviji su oni s nižim obrazovanjem i malim primanjima.

Rezultat je to prvog istraživanja o financijskoj pismenosti građana Hrvatske koje je proveo Ekonomski institut putem ankete na reprezentativnom uzorku od 900 ispitanika.

Istraživanje je predstavila dr. sc. Maja Vehovec u petak na panel raspravi u Ekonomskom institutu Zagreb na kojoj su sudjelovali viceguverner Hrvatske narodne banke Bojan Fras, zamjenica predsjednika Upravnog vijeća HANFA-e Gordana Letica, predsjednica Uprave Erste osiguranja Vienna Insurance Group d.d. Snježana Bertonec, voditeljica Akademije zagrebačke burze Melita Marčeta, te predsjednik Uprave AZ obveznog mirovinskog fonda, Dinko Novoselec.

Elementarno (ne)znanje

Provedeni upitnik se temeljio na poznatom OECD-ovom upitniku kojim se provjerava financijska pismenost u svim zemljama zbog čega upitnik obuhvaća elementarnu razinu financijske pismenosti. Financijska se pismenost provjerava na tri komponente upitnika: znanju, stavovima i ponašanju.

Sve tri komponente pružaju uvid u razinu financijske pismenosti u određenoj zemlji. Kod testiranja znanja, čak 88 posto ispitanih dalo je točan odgovor na pitanja o tome što znači visoka inflacija, dok je 84,4 posto ispitanika točno ustvrdilo da je investicija s velikim povratom najvjerojatnije visoko rizična. Na pitanje je li manje vjerojatno da ćete izgubiti sav novac ako štednju stavite na više od jednog mjesta, točno je odgovorilo 63,2 posto ispitanika.

Financijska pismenost se također statistički značajno razlikuje u grupama ispitanika s visokim obrazovanjem u usporedbi s onima sa srednjim obrazovanjem, a oni pak u usporedbi s grupama ispitanika bez srednjeg obrazovanja. Osim prema obrazovanju ispitanici pokazuju statistički značajnu razliku u financijskoj pismenosti obzirom kojoj prihodovnoj skupini pripadaju. Viša znanja i općenitu višu financijsku pismenost u kombiniranoj varijabli pokazuju oni ispitanici čiji su mjesečni prihodi viši od 10.000 kuna, a isto vrijedi za one s mjesečnim primanjima od 5.000 do 10.000 kn u odnosu na ispitanike s primanjima do 5.000 kuna.

U odnosu na dimenziju znanja rezultati pokazuju zadovoljavajuće znanje, jer je 57 posto ispitanika dobilo srednju ocjenu od 5,4 (na skali od 0-8) za točnost odgovora. Taj nas rezultat stavlja u rang Mađarske, Irske, Norveške, Poljske i Albanije, a niži je u odnosu na rezultate Češke i Estonije i Njemačke. Najbolje rezultate ima Njemačka. U Hrvatskoj su slabiji rezultati vezani uz znanje točnog izračuna iznosa kamate, što je karakteristika i u drugim zemljama, poput Češke, Estonije, Mađarske, Velike Britanije, Norveške i Njemačke, ali u usporedbi s njima, Hrvatska ima slabije rezultate.

Dalmatinci najrastroniji

U odnosu na dimenziju stavova rezultati pokazuju da skoro polovina odnosno 49% ispitanika ima odgovorniji stav prema novcu dok regionalnih razlika nema. Ipak, u odnosu na stav da novac postoji da bi se trošio značajno se razlikuju stanovnici jadranske Hrvatske od ostalih regija, a u stavu pažljivog razmatranja da li je moguće sebi priuštiti trošak (nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude) značajno se razlikuju stanovnici središnje i istočne Hrvatske.

U odnosu na dimenziju ponašanja koje definiraju pitanja kao što su na primjer 'način odabira financijskog proizvoda', ili 'u kojim okolnostima bi uzeli kredit', rezultati ne pokazuju statistički značajnu regionalnu razliku prema rezultatima kombinirane varijable za grupu pitanja koja obilježavaju racionalnije financijsko ponašanje.

U kombiniranoj varijabli koja obuhvaća znanje, stavove i ponašanje, nema statistički značajne regionalne razlike. Razlike koje postoje u financijskoj pismenosti mogu se objasniti drugim socio-demografskim obilježjima, ali ne i regionalnom pripadnošću. Postoji samo tendencija višeg znanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u usporedbi sa središnjom i istočnom te jadranskom regijom.

Također postoje određene regionalne razlike u odnosu na neke pojedinačne stavove prema novcu. Kada su uzmu u obzir sve tri dimenzije financijske pismenosti rezultati pokazuju da razina financijske pismenosti stanovnika u Hrvatskoj ima zadovoljavajući rezultat od 82 posto ispitanika koji postižu više od 11 bodova na ljestvici od 0 do 22.

"To je ocjena dovoljan (2)", objasnio je okupljenima dr. sc. Edo Rajh, s Ekonomskog instituta a Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica Ekonomskog instituta dodala je da svakako prostora za poboljšanja ima, a je li do njega došlo, pokazat će sljedeće istraživanje koje bi bilo dobro provesti za 3 do 5 godina.

Learning by doing je najskuplje

Po pitanju financijske pismenosti postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena u korist muškaraca i to u komponenti znanja i kombiniranoj mjeri. Također postoji statistički značajna razlika u znanju ispitanika u dobi od 45-65 godina u usporedbi s onima od 18-24 godina starosti, odnosno ispitanici u dobi od 45-65 godina pokazali su više znanja. To je stoga jer su starije generacije proživjele inflaciju, financijske piramide i ostale pošasti financijskog inženjeringa, zaključili su okupljeni.

Learning by doing je najskuplji način učenja, rekao je Dinko Novoselec, te dodao da znanje koje su građani pokazali u prezentiranom istraživanju i "nije znanje, nego iskustvo".

ISTRAŽIVANJE

Muškarci u Hrvatskoj znatno financijski pismeniji od žena

Autor/izvor: SEEBiz

Građani Hrvatske su, kada je u pitanju financijska pismenost, pokazali zadovoljavajuće opće znanje, dok su slabiji rezultati zabilježeni na znanju točnog izračuna iznosa kamate

Muškarci u Hrvatskoj su pak financijski pismeniji od žena i to u komponenti znanja. Rezultat je to prvog istraživanja o financijskoj pismenosti građana Hrvatske koje je proveo Ekonomski institut putem ankete na reprezentativnom uzorku od 900 ispitanika. Istraživanje je predstavljeno danas na panel raspravi u Ekonomskom institutu na kojoj su sudjelovali viceguverner Hrvatske narodne banke Bojan Fras, zamjenica predsjednika Upravnog vijeća HANFA-e Gordana Letica, predsjednica Uprave Erste osiguranja Vienna Insurance Group d.d. Snježana Bertonselj, voditeljica Akademije zagrebačke burze Melita Marčeta, te predsjednik Uprave AZ obveznog mirovinskog fonda, Dinko Novoselac.

Provedeni upitnik se temeljio na poznatom OECD-ovom upitnikom kojim se provjerava financijska pismenost u svim zemljama zbog čega upitnik obuhvaća elementarnu razinu financijske pismenosti. Financijska se pismenost provjerava na tri komponente upitnika: znanju, stavovima i ponašanju. Sve tri komponente pružaju uvid u razinu financijske pismenosti u određenoj zemlji. Kod testiranja znanja, čak 88 % ispitanih dalo je točan odgovor na pitanja o tome što znači visoka inflacija, dok je 84,4 % ispitanika točno ustvrdilo da je investicija s velikim povratom najvjerojatnije visoko rizična. Na pitanje je li manje vjerojatno da ćete izgubiti sav novac ako štednju stavite na više od jednog mjesta, točno je odgovorilo 63,2 % ispitanika.

Financijska pismenost se također statistički značajno razlikuje u grupama ispitanika s visokim obrazovanjem u usporedbi s onima sa srednjim obrazovanjem, a oni pak u usporedbi s grupama ispitanika bez srednjeg obrazovanja. Osim prema obrazovanju ispitanici pokazuju statistički značajnu razliku u financijskoj pismenosti obzirom kojoj prihodovnoj skupini pripadaju. Viša znanja i općenitu višu financijsku pismenost u

kombiniranoj varijabli pokazuju oni ispitanici čiji su mjesečni prihodi viši od 10.000 kn, a isto vrijedi za one s mjesečnim primanjima od 5.000 do 10.000 kn u odnosu na ispitanike s primanjima do 5.000 kn.

U odnosu na dimenziju znanja rezultati pokazuju zadovoljavajuće znanje, jer je 57% ispitanika dobilo srednju ocjenu od 5,4 (na skali od 0-8) za točnost odgovora. Taj nas rezultat stavlja u rang Mađarske, Irske, Norveške, Poljske i Albanije, a niži je u odnosu na rezultate Češke i Estonije i Njemačke. Najbolje rezultate ima Njemačka. U Hrvatskoj su slabiji rezultati vezani uz znanje točnog izračuna iznosa kamate, što je karakteristika i u drugim zemljama, poput Češke, Estonije, Mađarske, Velike Britanije, Norveške i Njemačke, ali u usporedbi s njima, Hrvatska ima slabije rezultate. U odnosu na dimenziju stavova rezultati pokazuju da skoro polovina odnosno 49% ispitanika ima odgovorniji stav prema novcu dok regionalnih razlika nema. Ipak, u odnosu na stav da novac postoji da bi se trošio značajno se razlikuju stanovnici jadranske Hrvatske od ostalih regija, a u stavu pažljivog razmatranja da li je moguće sebi priuštiti trošak (nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude) značajno se razlikuju stanovnici središnje i istočne Hrvatske.

U odnosu na dimenziju ponašanja koje definiraju pitanja kao što su na primjer 'način odabira financijskog proizvoda', ili 'u kojim okolnostima bi uzeli kredit', rezultati ne pokazuju statistički značajnu regionalnu razliku prema rezultatima kombinirane varijable za grupu pitanja koja obilježavaju racionalnije financijsko ponašanje. U kombiniranoj varijabli koja obuhvaća znanje, stavove i ponašanje, nema statistički značajne regionalne razlike. Razlike koje postoje u financijskoj pismenosti mogu se objasniti drugim socio-demografskim obilježjima, ali ne i regionalnom pripadnošću. Postoji samo tendencija višeg znanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u usporedbi sa središnjom i istočnom te jadranskom regijom. Također postoje određene regionalne razlike u odnosu na neke pojedinačne stavove prema novcu. Kada su uzmu u obzir sve tri dimenzije financijske pismenosti rezultati pokazuju da razina financijske pismenosti stanovnika u Hrvatskoj ima zadovoljavajući rezultat od 82% ispitanika koji postižu više od 11 bodova na ljestvici od 0 do 22.

Po pitanju financijske pismenosti postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena u korist muškaraca i to u komponenti znanja i kombiniranoj mjeri. Također postoji statistički značajna razlika u znanju ispitanika u dobi od 45-65 godina u usporedbi s onima od 18-24 godina starosti, odnosno ispitanici u dobi od 45-65 godina pokazali su više znanja.

Najznačajnija dimenzija financijske pismenosti je dimenzija znanja te je obrazovanje ključna varijabla koja određuje razinu financijske pismenosti u zemlji. Razine financijske pismenosti se uspoređuju ili u odnosu na druge zemlje ili u odnosu na ponavljanje ispitivanja u višegodišnjim periodima. I jedan i drugi način je važan i koristan. U Hrvatskoj se osnovni upitnik treba prilagoditi nacionalnim uvjetima i potrebama.

FINANCIJSKA PISMENOST

Za Dalmatince novac postoji da bi se trošio, Slavonci žive za danas

Autor: Valentina Wiesner Mijić

Klijenti su nas pitali hoće li im kombi biti dovoljan da smjeste paket dionica, rekla je Melita Marčeta s Akademije ZG burze

Foto: Nina Djurdjevic/PIXSELL

Na svih sedam pitanja u istraživanju financijske pismenosti u Hrvatskoj, koje je po metodologiji OECD-a proveo Ekonomski institut Zagreb, točno je odgovorilo 14% ispitanika, a više od pet točnih odgovora imalo ih je 57,3%, istaknula je na predstavljanju rezultata Maja Vehovec s EIZ-a. No, kad bi se te vrijednosti prevele u ocjenu, Hrvati bi dobili – dovoljan.

Financijski ranjivi

– Kod prepoznavanja rizika dobro smo pozicionirani, no ono što ne razumijemo jest složeno ukamaćivanje. U tome smo bolji od Albanije i Armenije, ali lošiji od drugih – istaknula je M. Vehovec.

Među 900 ispitanika bolje rezultate imaju muškarci, starija populacija upućenija je od mlađe, a obrazovanija od neobrazovanije. Bitnih odstupanja među regijama nema, no razlikujemo se po odgovornosti prema novcu. Jadranska regija ističe se po stavu "novac postoji da bi se trošio", a Slavonija "nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude", otkriva znanstvenica.

Zabrinjava podatak da polovica ispitanika u posljednjih 12 mjeseci nije uspijevala pokriti troškove života dohotkom, što ih čini izuzetno financijski ranjivima, no ugodno je iznenađenje da bi ih se čak 77%, ako bi podizali kredit, zadužilo za usavršavanje i obrazovanje. Mađari koji su pokazali znanje prošli su brojne

probleme i kredite u švicarcima, pa se pitam je li to preskup način učenja. I znanja koja naši ljudi pokazuju nisu znanja, nego iskustvo, sumnjam da su to naučili na TIPSS-u (školski predmet Teorija i praksa samoupravnog socijalizma, op. a.) 80-ih – komentirao je Dinko Novoselec, predsjednik uprave AZ obveznog mirovinskog fonda, napomenuvši da će, bude li više znanja, biti i manje kredita u švicarcima. Gordana Letica, zamjenica predsjednika upravnog vijeća Hanfe, referirala se na podatak da se samo 23% ispitanika izjasnilo kako ima mirovinsku štednju, iako ih barem 50% ima drugi mirovinski stup.

– Oni uopće nisu svjesni da su u mirovinskom stupu! Naša djeca znaju nabrojiti sve rimske careve, ali ne znaju na kraju obrazovanja razliku između žiro i tekućeg računa. Prema strateškom okviru financijskog opismenjavanja, u sklopu građanskog odgoja, obrađivat će se pojmovi i razumijevanje financijskih proizvoda – najavljuje G. Letica.

Razina znanja

O razini financijskih znanja puno govori i iskustvo Melite Marčete, voditeljice Akademije Zagrebačke burze: – Imali smo poziva u kojima su nas klijenti pitali hoće li im kombi biti dovoljan da smjeste taj paket dionica kad dođu po njega...

Trošenje novca vs. dugoročna štednja

Hrvatska

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **41%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **72%**

Albanija

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **61%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **66%**

Češka

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **45%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **69%**

Njemačka

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **49%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **65%**

Mađarska

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **56%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **68%**

Irska

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **38%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **54%**

Poljska

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **19%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **45%**

Velika Britanija

Nalazim veće zadovoljstvo u trošenju novca nego u dugoročnoj štednji **35%**

Nastojim živjeti za danas, a sutra kako bude **50%**

Izvor: Ekonomski institut Zagreb i OECD, N=900

Prosječna dob ispitanika - 42,5 godina, 49% muškarci i 51% žene

Ocjena »DOVOLJAN« ■ EKONOMSKI INSTITUT ZAGREB PROVEO ISTRAŽIVANJE O FINANCIJSKOJ PISMENOSTI HRVATSKIH GRADANA

Hrvati u kreditima do grla, ali ne znaju izračunati kamatu

ZAGREB ▶ Financijska pismenost hrvatskih građana mogla bi dobiti ocjenu »dovoljan« odnosno dvojku – rezultat je istraživanja kojeg je na 900 ispitanika u cijeloj Hrvatskoj proveo Ekonomski institut Zagreb. U kreditima i minusima smo do grla no svejedno ne znamo, pokazalo je prvo istraživanje o financijskoj pismenosti hrvatskih građana, izračunati kamatu na kredite. Stariji građani u dobi od 45 do 65 godina, zaključak je, financijski su pismeniji od mladih, odnosno financijski su najpismenija kategorija stanovništva. Razlog tome je, smatraju u Ekonom-

Kad je financijska teorija u pitanju, pokazujemo solidno znanje. Čak je 88 posto ispitanih dalo točan odgovor na pitanje što znači visoka inflacija. Na pitanje je li manje vjerojatno da će izgubiti sav novac ako štednju stave na više od jednog mjesta, točno je odgovorilo 63,2 posto ispitanika. Samo ih je 14 posto točno odgovorilo na svih sedam pitanja kojima se provjeravalo znanje o financijama. U usporedbi s drugim državama Europe, najveći su financijski znalci, pokazuju slična istraživanja, Česi, Estonci i Nijemci, mi smo negdje u sredini.

Kad biramo neki financijski

Gradani od 45 do 65 godina financijski su pismeniji od mladih – Dubravka Jurina Alibegović, Edo Rajh i Maja Vehovec

proizvod, najradije se pozudamo u vlastito iskustvo, pokazalo je istraživanje, no odmah zatim najviše vjerujemo prodajnom osoblju u financijskim institucijama, što je, upozoravaju na Institutu, rizično. Tek nakon osoblja, mi vjerujemo u znanje i iskustvo prijatelja ili rodbine, a podjednako se toliko »konzultiramo« s TV–reklamama.

Na pitanje koliko i kako bilježe svoje financijske izdatke, gotovo je 60 posto odgovorilo da to čine »dosta dobro, i to bez pisane evidencije ili arhiviranja računa«. Sve nam je u glavi. A ocjena dovoljan.

B. MRVOS PAVIĆ

Gotovo 50% Hrvata ne zna izračunati kamatu

Autor: Vjekoslav Đaić

50 posto Hrvata ne arhivira račune i ne vodi pisanu evidenciju o svojim izdacima, a gotovo isto toliko ne zna izračunati kamatu

Financijska nepismenost (Screenshot: Dnevnik NoveTV)

Kako izračunati stambeni prostor? Kako će se kretati kamata i koliko brzo - za ove učenike koji su u Klovićevim dvorima razgledali interaktivnu izložbu o matematici - jednostavna računica. 'To smo baš neki dan učili, takve se stvari uče jer da bi nam se život olakšao na neki način', kaže jedna učenica. A njezin prijatelj dodaje: 'Trebalo bi nas učiti o tome da u životu možemo baratati s novcima.'

Ključno obrazovanje

Obrazovanje je ključno da Hrvati poprave dvojku koju su dobili u istraživanju Ekonomskog instituta o financijskoj pismenosti. 'Cijeli život se uči o financijskom obrazovanju, to je cjeloživotni proces, ali ako se u ranim godinama ne dobije elementarno znanje, to onda ostaje problem za čitav život', kaže dr. Maja Vehovec, s Ekonomskog instituta u Zagrebu.

Tako inflaciju razumije 88 posto ispitanih, odnos kamate i glavnice 87 posto, a izračunati kamatu na 5 godina zna tek 46 posto. to je slučaj, kaže profesorica Vehovec, i s drugim zemljama. 'Svi imaju uvijek slabije rezultate kod točnog proračuna', kaže dr. Vehovec.

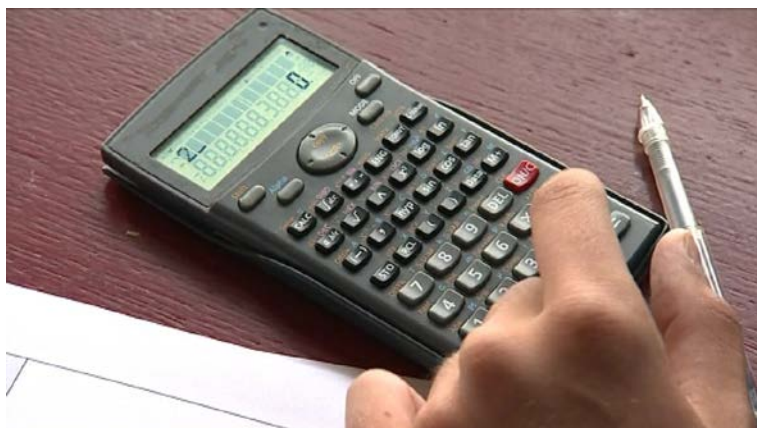

Financijska nepismenost (Screenshot: Dnevnik NoveTV)

Zanimljivi rezultati istraživanja

Kod rizika zato više proizvoda razmatra 37 posto, a 29 % ispitanih, druge uopće ne razmatra. ipak, gotovo polovica prema novcu se ponaša odgovorno. Od 100, 15 građana misli da novac postoji da bi se trošio, a njih 41 u trošenju uživa više nego u štednji.

Kako polovici plaća ne pokrije mjesečne troškove, mnogi se zadužuju. I to najviše za plaćanje računa, svakodnevnu potrošnju i hranu.

Financijska nepismenost (Foto: Dnevnik.hr)

CIJENA IZBORNIH POTEZA

17 olakih obećanja teških milijarde koje će plaćati građani

Autor: Lidija Kiseljak

Odustalo se od gotovo 20 reformi i privatizacija koje su mogle donijeti više milijardi kuna. Za neke će se sada plaćati velike odštete.

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Prošli tjedan Vlada je odustala od dvaju obećanih i pripremanih projekata – monetizacije i poreza na nekretnine – te još jednom potvrdila nedosljednost u izvršavanju obećanog.

Zaduženje za HAC

Porez na nekretnine i ne bi trebao biti nepopularan potez u izbornoj godini jer građani sigurno ne bi imali ništa protiv da se oporezuju oni bogati s više nekretnina. Osim toga, procjenjivalo se da će on godišnje puniti proračun s oko 1,5 milijardi kuna. No pripremanih je poslova previše i zasigurno je to razlog odustajanja. Jer, primjerice, jednostavniji porez na štednju je uveden iako će on u proračun donijeti manje novca nego porez na nekretnine. Monetizaciju, koja je trebala napuniti proračun s gotovo 20 milijardi kuna, trebala bi zamijeniti javna ponuda dionica HAC-ONC-a, no već je sada jasno kako je pitanje dana kada će premijer reći da i od toga odustaje. Jer u ovom mandatu taj se projekt ne može obaviti, HDZ ga ne želi, što znači da ga ne bi nastavio ako dođe na vlast, a pitanje je i kako ga zakonski izvesti.

Osim toga, što je ključno, novac je HAC-u potreban odmah jer u lipnju na naplatu dolazi 600 milijuna kuna duga, a upućeni tvrde da je tvrtka ionako već sada pred stečajem. Zato će čelnici HAC-a ili ministar Lalovac brzo morati osmisliti restrukturiranje duga HAC-a, odnosno zadužiti se, što i nije loše u trenutku kada je

likvidnost velika i kamate povoljne. U suprotnom, ako se ne vrati dug, u skladu s klauzulom HAC-a, može se aktivirati naplata i svih ostalih kredita, a njegov je dug oko 24 milijarde kuna. Zajedno s Autocestom Rijeka – Zagreb dug se penje na 32 milijarde kune. Dakle, umjesto da uzme novac na monetizaciji, sada bi država mogla plaćati velike odštete.

Kako objašnjava analitičar Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta, rad Vlade u protekle četiri godine mogao bi se nazvati "undo" odnosno "vrati na početak" ili odustani i napusti. Odustalo se od gotovo 20 reformi i privatizacija koje su mogle donijeti više milijardi kuna. Od nekih se odustalo zato što ima previše posla, negdje je to učinjeno zbog interesa, a negdje zbog pritiska javnosti. Primjerice, otpor je bio prema outsourcingu, građanskom odgoju, pa i monetizaciji. Jedina zapažena ostvarena reforma u mandatu ove vlade jest projekt fiskalizacije, koji je postao i dobar izvozni projekt. Drastično su smanjene subvencije u poljoprivredi, koja je i najveća žrtva reformi. Nadalje, donekle su donesene promjene u Zakonu o radu, a među pohvalnim je projektima pomoć za zapošljavanje mladih, no ona s druge strane može i štetiti – jer takvo što ne može biti dugoročno rješenje za mlade, a njihovim zapošljavanjem povećava se ionako prevelik javni sektor. Od logističkih projekata uspostavljen je centralni obračun plaća i donekle započeto objedinjavanje naknada.

– Promjene koje su učinili samo su 10 posto od onoga potrebnog. Potrošilo se energije i novca, a onda se od toga odustane. I takvu poruku šalje Vlada onda cijelom narodu – odustanite. Zato se i kreće u otpis dugova, predstečajne nagodbe, ali na 'balkanski način', jer nastaje borba koja će interesna skupina biti snažnija i tko će platiti ceh. Kako to ne želi nitko, povećava se sukob u državi na svim razinama – od dužnika, branitelja... Nastaje politička arena gdje nema razgovora o bitnom, nego o tome tko ima više prava da prenese teret na drugog – komentira Lovrinčević situaciju u kojoj se našla država. A ona će, prema procjenama svih analitičara, tonuti sve više u takvu situaciju, koju će plaćati građani.

Ukidanje poticaja

Uz sva obećanja reformi od kojih se onda odustalo, Vlada nije ispunila ni obećanja o rastu BDP-a, stabiliziranju javnog duga i nižem proračunskom deficitu. Štoviše, povećan je PDV, izgubljeno pravo na poreznu olakšicu za prvu nekretninu, smanjeni poticaji za stambenu štednju i vjerojatno za treći mirovinski stup. Unatoč tome novca je sve manje, a građani se pitaju što će biti i s novcem u drugom mirovinskom stupu. Vlada je lani iz njega povukla oko tri milijarde i ove dodatnih 2,7 milijardi kuna, potrošila to, pa i tih šest milijardi treba vratiti.

Obećaj, povuci se, odustani

Odustajanje od monetizacije

Monetizacija autocesta trebala je u proračun sliti oko 2,5 do tri milijarde kuna, ali se odlučilo ići na prodaju dionica HAC-ONC-a, procesa koji traje i koji ne može brzinski spasiti HAC kojem na naplatu u lipnju dolazi 600 mil. kn duga.

Mirovinska reforma

Na tome se radi i odnosi se na usklađivanje mirovina, ovisno o kretanju BDP-a i stanju proračuna. Planira se postupno produljivati dobne granice na 67 godina za starosnu i 62 za prijevremenu mirovinu od 2031. do 2037

Ne moraju iz sustava sa 65

Službenicima i namještenicima služba je trebala prestajati po sili zakona kada navrš 65 godina života i imaju najmanje 15 godina staža, a ne posljednjeg dana godine u kojoj su ostvareni uvjeti za umirovljenje.

Nema ni outsourcinga

Outsourcing u javnoj i državnoj upravi bio je najavljen te je nekoliko puta mijenjana kombinacija kako to obaviti. No Vlada je odlučila odustati i od tog projekta koji je trebao uštedjeti 700 milijuna kuna proračunskog novca

Socijalne naknade

Objedinjavanje socijalnih naknada je u provedbi, ali ne po obećanom planu. Cilj je bolje urediti novčane naknade najugroženijim građanima, ali uz četiri osnovne koje su uvrštene potrebno je uvrstiti još velik broj ostalih naknada.

Reforma plaća u javnom sektoru

Rok za ovu mjeru bio je drugi kvartal 2014. godine, no jedino što se obavilo jest ispravljanje i ujednačavanje koeficijenata, ali usklađenje plaća onih u agenciji s plaćama u državnoj upravi još nije završeno.

Reorganizacija pravosuđa

Rok za ovu reformu bio je kraj 2014., ali također nije uspio i prolongira se. Njime bi u početku s radom prestala 43 općinska suda, od 1. srpnja 2015. godine 39 prekršajnih sudova, a imali i bi i upola manje općinskih državnih odvjetništava.

Privatizacijski projekti

Planovi su bili privatizacija Croatia Airlinesa, HŽ Carga i HPB-a, a novac je prije svega trebao pomoći posrnulim tvrtkama. No ili nije bilo dovoljno interesa ili nije bilo dovoljno ponuda. Jedina je uspjela privatizacija Croatia osiguranja.

Rješavanje slučaja franak

Dogovora nema, ali vjerojatna je konverzija svih kredita u eure, uz opraštanje dijela glavnice, a što bi se bankama vratilo poreznom olakšicom. Time bi država izgubila u tom periodu oko 3 milijarde kuna.

Niža cijena plina

Iako je zbog domaćih izvora plina Vlada donijela odluku o nižoj cijeni plina, koju će osjetiti i građani u rasponu od 15 do 25 lipa, već se oglasila Ina koja tvrdi da će takva mjera imati negativan učinak za nju i smanjiti njezin prihod.

Promjena mreže škola

Ovom mjerom planirano je ukinuti neke manje područne škole, ali treba izraditi mrežu škola, a onda bi možda u sljedećoj godini trebala ići implementacija. Da se proveda prije, mogla je donijeti uštedu od 0,07 posto BDP-a.

Integracija računovodstva

Odnosi se na objedinjavanje poslova računovodstva da taj posao ne bi vodila svaka škola ili bolnica. Navodno se radi na tome, ali nije, kao što je planirano, zaživjelo ove godine. Planirana godišnja ušteda bila je 74 milijuna kuna.

Nema poreza na nekretnine

Taj se porez trebao uvesti 2016. i tako je rečeno i Europskoj komisiji. No pripremnih je poslova previše i od tog se poreza odustalo pa će i proračun biti uskraćen za oko 1,5 milijardi kuna, koliki je bio plan punjenja od tog poreza.

Crno tržište najma

Ništa konkretno nije učinjeno po tom pitanju osim što su, kako je rečeno, Porezna i Carinska uprava zajedno s drugim tijelima razradile modalitete kontinuirane suradnje u provedbi i kontrole inspektora.

Masterplan bolnica

Masterplanom bolnica najavljena je ušteda 400 milijuna kuna i opravdano ulaganje od sto tisuća eura u njegovu izradu. Međutim, nakon njegovih izmjena poručeno je da to neće donijeti nikakvu uštedu.

Sanacija zdravstva

Najveće bolnice u zemlji i lani su završile u minusu, a u sanaciju zdravstvenih ustanova država je uložila milijarde kuna. Koji će biti konačan učinak tog ulaganja, još nije jasno, a većina bolnica u zemlji posluje s gubitkom

Ukidanje nameta

Bilo je velikih obećanja, no od 244 nameta za poduzetnike, koji stoje 6,41 milijardu kuna, ukinuto je ili smanjeno njih 52 u vrijednosti otprilike 370 milijuna kuna.

CEIZ INDEKS

Podaci za veljaču otkrit će je li gospodarstvo odmaknulo od stagnacije

Autor: Lider/Hina

Koincidentni ekonomski indikator CEIZ indeks u siječnju ove godine narastao je prvi put u posljednjih godinu i pol, na pozitivnu vrijednost, što ukazuje na blagu promjenu smjera, no za sigurniju potvrdu o stanju poslovnog ciklusa treba pričekati vrijednost za veljaču kako bi zaključili je li aktivnost hrvatskog gospodarstva odmaknula od stagnacije koja je obilježila prošlu godinu

Ističu to iz Ekonomskog instituta Zagreb koji je na svojim mrežnim stranicama objavio kako je CEIZ indeks u siječnju ove godine zabilježio povećanje vrijednosti u iznosu od 0,11 indeksnih bodova u odnosu na prethodni mjesec te 0,94 indeksna boda u odnosu na isto razdoblje godine prije.

Pritom napominju kako je od listopada 2013. godine, kada je indeks zabilježio 14-godišnje dno, CEIZ indeks pokazivao trend rasta iako su njegove vrijednosti i dalje bile negativne. U siječnju ove godine indeks je narastao prvi put u posljednjih godinu i pol, te je iznosio 0,110486439, dok je zadnji put imao pozitivnu vrijednost u srpnju 2013.

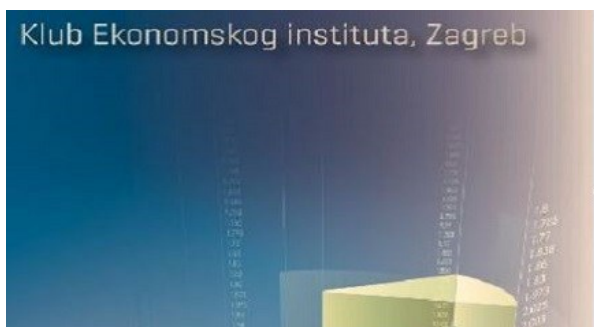
"Premda su prethodni izračuni CEIZ-a za čitavu prošlu godinu imali oscilacijski karakter, upućujući na stagnaciju ekonomske aktivnosti, najnoviji podaci ukazuju na blagu promjenu smjera kretanja desezonirane vrijednosti BDP-a hrvatskog gospodarstva u prvom tromjesečju 2015. Za sigurniju potvrdu o stanju poslovnog ciklusa, treba pričekati objavu vrijednosti za veljaču kako bismo zaključili je li aktivnost hrvatskog gospodarstva odmaknula od stagnacije koja je obilježila prošlu godinu", navode analitičari EIZ-a.

Koincidentni ekonomski indikator - CEIZ indeks - mjesečni je složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu, Zagreb. Njegova je svrha pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

CEIZ index u siječnju porastao prvi puta od 2013.

Autor: banka.hr

Ekonomski institut u Zagrebu na svojim je internetskim stranicama objavio kako je CEIZ indeks u siječnju ove godine zabilježio povećanje vrijednosti u iznosu od 0,11 indeksnih bodova u odnosu na prethodni mjesec

Ekonomski indikator CEIZ indeks u siječnju ove godine narastao je prvi put u posljednjih godinu i pol, na pozitivnu vrijednost, što ukazuje na blagu promjenu smjera, no za sigurniju potvrdu o stanju poslovnog ciklusa treba pričekati vrijednost za veljaču kako bi zaključili je li aktivnost hrvatskog gospodarstva odmaknula od stagnacije koja je obilježila prošlu godinu.

Ističu to iz Ekonomskog instituta Zagreb koji je na svojim mrežnim stranicama objavio kako je CEIZ indeks u siječnju ove godine zabilježio povećanje vrijednosti u iznosu od 0,11 indeksnih bodova u odnosu na prethodni mjesec te 0,94 indeksna boda u odnosu na isto razdoblje godine prije.

Pritom napominju kako je od listopada 2013. godine, kada je indeks zabilježio 14-godišnje dno, CEIZ indeks pokazivao trend rasta iako su njegove vrijednosti i dalje bile negativne. U siječnju ove godine indeks je narastao prvi put u posljednjih godinu i pol, te je iznosio 0,110486439, dok je zadnji put imao pozitivnu vrijednost u srpnju 2013.

"Premda su prethodni izračuni CEIZ-a za čitavu prošlu godinu imali oscilacijski karakter, upućujući na stagnaciju ekonomske aktivnosti, najnoviji podaci ukazuju na blagu promjenu smjera kretanja desezonirane vrijednosti BDP-a hrvatskog gospodarstva u prvom tromjesečju 2015. Za sigurniju potvrdu o stanju poslovnog ciklusa, treba pričekati objavu vrijednosti za veljaču kako bismo zaključili je li aktivnost hrvatskog gospodarstva odmaknula od stagnacije koja je obilježila prošlu godinu", navode analitičari EIZ-a.

Koincidentni ekonomski indikator - CEIZ indeks - mjesečni je složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu, Zagreb. Njegova je svrha pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

CEIZ indeks je jednobrojčani pokazatelj poslovnog ciklusa koji sadrži informacije koje bi inače trebalo prikupljati analizom velikog broja različitih ekonomskih serija. Za razliku od vremenske serije tromjesečnog BDP-a, daje mjesečnu ocjenu stanja gospodarstva pružajući na taj način preciznije informacije o promjenama koje se odvijaju tijekom kraćeg vremenskoga razdoblja. Dostupan je jedan do tri mjeseca prije objave podataka o tromjesečnom BDP-u, zbog čega nosioci ekonomskih politika i zainteresirana javnost mogu pravovremeno pratiti gospodarska kretanja, napominju iz EIZ-a.

Ove godine rast 0,2 posto, neizvjesnosti vezane uz izbornu godinu

Autor: Poslovni.hr/Hina

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta, Zagreb (EIZ) ukazuju na blag oporavak hrvatskog gospodarstva u ovoj i idućoj godini, pri čemu analitičari Instituta za 2015. ostaju pri prognozi rasta BDP-a za 0,2 posto, dok je procjena rasta za 2016. blago smanjena

Foto: Ivica Galović/Pixsell

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta, Zagreb (EIZ) ukazuju na blag oporavak hrvatskog gospodarstva u ovoj i idućoj godini, pri čemu analitičari Instituta za 2015. ostaju pri prognozi rasta BDP-a za 0,2 posto, dok je procjena rasta za 2016. blago smanjena, sa siječanjskih 0,9 na 0,8 posto, objavili su u petak iz EIZ-a u priopćenju u povodu objavljivanja najnovijeg broja publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly.

Analitičari Instituta ističu i kako će većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost prognoza ove godine uzrokovati nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada.

"Naime, iako će Vlada biti pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita (EDP) i Europskog semestra), očekuje se kako ipak neće biti sklona u predizborno vrijeme povlačiti veće reformske poteze. Stoga se u 2015. očekuje deficit proračuna opće države znatno iznad cilja postavljenog u okviru EDP-a (3,5 posto BDP-a), odnosno na razini od 5,0 posto BDP-a", procjena je Ekonomskog instituta.

Dodaju kako je u 2016. moguća značajnija fiskalna konsolidacija, ali i kako bi se u početku, zbog smanjenja plaća, prihodi državnog proračuna također mogli smanjiti. Stoga očekuju da bi deficit mogao biti "tek nešto manji od onog u 2015., na razini od 4,8 posto BDP-a".

"Dodatnu nesigurnost unose šumovi koji pristižu iz Vlade, odnosno najava strukturnih reformi i programa fiskalne konsolidacije iz Ministarstva financija, dok sam premijer najavljuje kako neće biti daljnjih rezanja plaća i subvencija. Nastavak neizvjesnosti oko procesa monetizacije autocesta, kao i nepoznanice oko

konačnog rješenja u slučaju 'Franak' unose dodatnu nesigurnost u vezi budućih Vladinih poteza, a time i naših prognoza", ističu iz EIZ-a.

U analizi svojih procjena rasta BDP-a u ovoj godini za 0,2 posto i 0,8 posto u 2016. godini, analitičari Instituta navode kako su doprinosi rastu ponešto izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze. Tako se zbog neizvjesnosti na tržištu rada i niskog povjerenja potrošača, ali i nastavka razduživanja kućanstava u ovoj godini očekuje stagnacija osobne potrošnje, a prognoza pada investicija od 1,5 posto ponajprije je posljedica negativnog trenda u četvrtom tromjesečju 2014., ali i nedostatka investicija u javnom i u privatnom sektoru, kao i nedovoljno iskorištenog pristupa fondovima EU-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u ovoj godini očekuju i manji pad državne potrošnje od ranije planiranog, na razini -0,4 posto, dok će pozitivan doprinos rastu i dalje imati jedino neto izvoz.

U 2016. očekuju blagi rast osobne potrošnje, od 0,2 posto, a u prvoj godini mandata nove Vlade, kako navode iz EIZ-a, izvjesna je konsolidacija javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,2 posto.

Uz uvjet ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata, ali i poboljšanu apsorpciju fondova EU-a, u 2016. prognozira se rast investicija od 2,2 posto, "što bi predstavljalo prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina", ističu analitičari Ekonomskog instituta, koji i u 2016. očekuju i dalje pozitivan utjecaj neto izvoza na rast, ali s manjim intenzitetom, zbog oporavka potrošnje i rasta uvoza.

Još jedna izgubljena godina: Vlada će izbjegavati reforme zbog izbora

Autor: M.R.

Foto: Hina

Ekonomski institut, Zagreb (EIZ) objavio je u svojoj publikaciji Croatian Economic Outlook Quarterly prognoze prema kojima će se hrvatsko gospodarstvo u ovoj i sljedećoj godini blago oporavljati.

Prema njihovoj procjeni Hrvatska bi ove godine trebala imati rast od 0,2 posto, dok će sljedeće godine on iznositi 0,8 posto.

Zbog nedovoljnog iskorištenja fondova EU, te izostanka investicija u javnom i privatnom sektoru ove godine očekuje se pad investicija od 1,5 posto.

Državna potrošnja trebala bi manje pasti od ranijih očekivanja i to zbog približavanja parlamentarnih izbora te će njen pad iznositi 0,4 posto, a jedini pozitivan doprinos rastu bit će od izvoza.

EIZ u 2016. očekuje rast osobne potrošnje od 0,2 posto, a ako nova Vlada krene s konsolidacijom javnih financija doći će do daljnjeg pada državne potrošnje te bi ona mogla iznositi 1,2 posto.

Ako se poboljša povlačenje sredstava iz EU fondova, te se realiziraju neki najavljeni investicijski projekti u 2016. mogli bi imati rast investicija od 2,2 posto, što bi bio prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina.

Zbog izbora gubimo još jednu godinu

Najveću neizvjesnost oko ostvarenja prognoza uzrokuju nadolazeći parlamentarni izbori koji bi mogli utjecati na politiku vlade. Trenutno se Vlada nalazi pod pritiskom europskih institucija koje traže sređivanje javnih financija i reforme, no to je teško očekivati u predizbornoj godini.

Prilično je neizvjesno kako će se Vlada ponašati do kraja mandata, jer dok s jedne strane iz Ministarstva financija najavljuju reformske poteze i mjere štednje, sa druge strane premijer najavljuje da neće biti rezanja plaća i subvencija.

Problem je i neizvjesnost oko monetizacije autocesta te rješavanja problema dužnika s kreditima u švicarskim francima.

Analitičari EIZ-a očekuju u 2015. manjak u proračunu od 5% BDP-a dok bi se 2016. on mogao smanjiti na 4,8% BDP-a.

EKONOMSKI INSTITUT

Vlada će prije ili kasnije morati rezati plaće

Autor: Zoran Korda

Premda će Vlada biti pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije, analitičari zagrebačkog Ekonomskog instituta ne očekuju značajnije reformske poteze u predizborno vrijeme

Izvor: Pixsell, autor: Patrik Macek

Predstavljajući nove kvartalne analize i prognoze, analitičari Ekonomskog instituta osvrnuli su se na mjere koje Vlada mora provesti za smanjenje proračunskog deficita. Prema njihovom mišljenju, Vlada će prije ili kasnije morati provesti 'rezanje' plaća u javnom sektoru jer su ostale mjere štednje dobrim dijelom iscrpljene. Pritom ističu da analiza izrađena prošle godine, u kojoj je sudjelovao Ekonomski institut, pokazuje da u javnim institucijama ima dosta prostora za uštede na plaćama novom sistematizacijom radnih mjesta i korekcijom koeficijenata.

Iako je Vlada prije nekoliko dana najavila uvođenje kriterija uspješnosti u javnom sektoru, a pripremaju se i intenzivni pregovori sa sindikatima oko kolektivnih ugovora, analitičari Ekonomskog instituta smatraju da Vlada ipak u predizbornoj godini neće značajnije zadirati u plaće. Stoga u 2015. očekuju deficit opće države od pet posto, što je znatno iznad postavljenog cilja Europske komisije (3,5 posto), zadanog u proceduri prekomjernog deficita.

Značajniju fiskalnu konsolidaciju smanjenjem plaća u javnom sektoru očekuju tek 2016, a trebala bi je provesti nova Vlada. Pritom upozoravaju da će se u početku zbog smanjenja plaća smanjiti i prihodi državnog proračuna pa očekuju da će deficit u 2016. biti tek nešto manji od onog u 2015, na razini od 4,8 posto BDP-a.

Inače, najnovije ekonomske prognoze Instituta ukazuju na blag oporavak gospodarstva u 2015. i 2016. U odnosu na siječanjsku prognozu, procjena rasta BDP-a za 2015. ostala je jednaka, 0,2 posto, dok je procjena za 2016. smanjena za desetinu postotnog boda i sada iznosi 0,8 posto.

Doprinosi rastu donekle su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze te se tako zbog neizvjesnosti na tržištu rada i niskog povjerenja potrošača u ovoj godini očekuje stagnacija osobne potrošnje, a tek u 2016. blag rast od 0,2 posto. Za razliku od ranije prognoze o blagom padu investicija, po novoj će investicije u 2015.

padati sedmu godinu ponajprije zbog nedostatka investicija u javnom i privatnom sektoru, kao i nedovoljno iskorištenog pristupa fondovima EU-a.

Pozitivan doprinos rasti i dalje će imati jedino neto izvoz te bi u 2015. trebao rasti 3,5 posto. Kada je riječ o tržištu rada, analitičari Ekonomskog instituta ne očekuju značajnije pozitivne pomake, prvenstveno zbog daljnjeg pada investicija i stagnacije BDP-a. Stoga u 2015. prognoziraju stopu nezaposlenosti od 19 posto, a u 2016. tek blag pad na 18,5 posto.

Zbogom recesiji, dolazi stagnacija

U Ekonomskom institutu ističu da je Hrvatska još u ljeto prošle godine, ako se promatraju sezonski prilagođeni podaci o BDP-u, tehnički izašla iz recesije. Prema sezonski prilagođenim podacima EIZ-a, koji pokazuju kvartalne promjene BDP-a u odnosu na prethodni kvartal, u svim kvartalima prošle godine ostvarene su male, ali pozitivne stope rasta: u prvom kvartalu 0,1 posto, u drugom 0,01 posto, u trećem 0,1 posto te u zadnjem kvartalu 0,2 posto. S obzirom da su stope rasta izuzetno male, analitičari Ekonomskog instituta zaključuju da je hrvatsko gospodarstvo izašlo iz recesije i ušlo u fazu stagnacije.

EKONOMSKI INSTITUT:

Deficit će biti 5%, od 2016. očekujemo rezanje plaća javnog sektora

Autor: Ljubica Gatarić

Naš javni sektor ima 5000 koeficijenata i zanimanja, razvijeni stotinjak

Foto: Boris Ščitar/Večernji list

Gledajući strogo tehnički, Hrvatska je 2014. izašla iz recesije jer su sva četiri kvartala bila blago pozitivna u odnosu na prethodni, tvrde istraživači Ekonomskog instituta Zagreb u najnovijim makroekonomskim prognozama. Sezonski prilagođeni podaci pokazuju povećanje kvartalnog BDP-a od 0,1, 0,01, 0,1 i 0,2 posto u odnosu na prethodni, što im je poslužilo za zaključak o tehničkom izlasku iz recesije. Rast na godišnjoj razini od 0,2 posto u ovoj godini ostvarit će se nižim investicijskim ciklusom (minus 1,5%) od onog koji su očekivali kod prethodnih projekcija jer sredstva iz fondova EU sporo pristižu, no i državna će potrošnja padati sporije.

– Pad državne potrošnje usporen je još u drugom dijelu 2014. godine jer se više nema gdje rezati na materijalnim troškovima i ako želimo štedjeti, treba uključiti druge stavke – upozorava Marina Tkalec. Pozitivan doprinos rastu dolazi od izvoza još od 2009. godine.

– Vlada mora izaći s jasnim prijedlozima reformi jer će pritisak Europske komisije biti snažan. Trebaju nam strateške reforme koje su dobar temelj za rast na dulji rok. Kolektivno pregovaranje mora ići na smanjenje prava u javnom sektoru – istaknula je ravnateljica Ekonomskog instituta Dubravka Jurlina Alibegović i dodala da je u našem javnom sektoru evidentirano oko 5000 različitih koeficijenata i zanimanja, dok ih razvijene zemlje imaju stotinjak.

Ekonomski institut radio je na prijedlogu mjera za smanjenje proračunske potrošnje, no njegovi istraživači ne žele komentirati prijedloge. Iva Tomić očekuje smanjenje bruto plaća u javnom sektoru od 2016. godine, a ne ove jer u predizborno vrijeme Vlada neće povlačiti veće reformske poteze. Stoga se u ovoj godini očekuje deficit znatno veći od cilja postavljenog u okviru procedure prekomjernog deficita (3,5%) i bit će oko 5 posto. Značajna fiskalna konsolidacija moguća je 2016. godine, ali ni tad se deficit neće bitno smanjivati jer bi se mogli smanjiti prihodi državnog proračuna zbog smanjenja plaća. Ekonomski institut navodi da dodatnu nesigurnost unose i nepoznanice oko konačnog rješenja za kredite u francima, kao i neizvjesnosti oko monetizacije. Bankarski sektor tako raspolaže s 9 milijardi kuna gotovine, no oklijeva s plasmanima.

Ekonomski institut potvrdio prognozu rasta od 0,2 posto

Autor: banka.hr/Hina

Analitičari Instituta ističu i kako će većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost prognoza ove godine uzrokovati nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta, Zagreb (EIZ) ukazuju na blag oporavak hrvatskog gospodarstva u ovoj i idućoj godini, pri čemu analitičari Instituta za 2015. ostaju pri prognozi rasta BDP-a za 0,2 posto, dok je procjena rasta za 2016. blago smanjena, sa siječanjskih 0,9 na 0,8 posto, objavili su u petak iz EIZ-a u priopćenju u povodu objavljivanja najnovijeg broja publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly.

Analitičari Instituta ističu i kako će većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost prognoza ove godine uzrokovati nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada.

"Naime, iako će Vlada biti pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita (EDP) i Europskog semestra), očekuje se kako ipak neće biti sklona u predizborno vrijeme povlačiti veće reformske poteze. Stoga se u 2015. očekuje deficit proračuna opće države znatno iznad cilja postavljenog u okviru EDP-a (3,5 posto BDP-a), odnosno na razini od 5,0 posto BDP-a", procjena je Ekonomskog instituta.

Dodaju kako je u 2016. moguća značajnija fiskalna konsolidacija, ali i kako bi se u početku, zbog smanjenja plaća, prihodi državnog proračuna također mogli smanjiti. Stoga očekuju da bi deficit mogao biti "tek nešto manji od onog u 2015., na razini od 4,8 posto BDP-a".

"Dodatnu nesigurnost unose šumovi koji pristižu iz Vlade, odnosno najava strukturnih reformi i programa fiskalne konsolidacije iz Ministarstva financija, dok sam premijer najavljuje kako neće biti daljnjih rezanja plaća i subvencija. Nastavak neizvjesnosti oko procesa monetizacije autocesta, kao i nepoznanice oko konačnog rješenja u slučaju 'Franak' unose dodatnu nesigurnost u vezi budućih Vladinih poteza, a time i naših prognoza", ističu iz EIZ-a.

U analizi svojih procjena rasta BDP-a u ovoj godini za 0,2 posto i 0,8 posto u 2016. godini, analitičari Instituta navode kako su doprinosi rastu ponešto izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze. Tako se zbog neizvjesnosti na tržištu rada i niskog povjerenja potrošača, ali i nastavka razduživanja kućanstava u ovoj godini očekuje stagnacija osobne potrošnje, a prognoza pada investicija od 1,5 posto ponajprije je posljedica negativnog trenda u četvrtom tromjesečju 2014., ali i nedostatka investicija u javnom i u privatnom sektoru, kao i nedovoljno iskorištenog pristupa fondovima EU-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u ovoj godini očekuju i manji pad državne potrošnje od ranije planiranog, na razini -0,4 posto, dok će pozitivan doprinos rastu i dalje imati jedino neto izvoz.

U 2016. očekuju blagi rast osobne potrošnje, od 0,2 posto, a u prvoj godini mandata nove Vlade, kako navode iz EIZ-a, izvjesna je konsolidacija javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,2 posto.

Uz uvjet ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata, ali i poboljšanu apsorpciju fondova EU-a, u 2016. prognozira se rast investicija od 2,2 posto, "što bi predstavljalo prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina", ističu analitičari Ekonomskog instituta, koji i u 2016. očekuju i dalje pozitivan utjecaj neto izvoza na rast, ali s manjim intenzitetom, zbog oporavka potrošnje i rasta uvoza.

TOČKA PREOKRETA

UGLEDNI EKONOMISTI Hrvatska lani izašla iz krize, ali to još dugo nećete osjetiti

Autor: Marina Klepo

Statistički su zabilježene pozitivne stope rasta od 0,1 i 0,2 posto. 'To nije rast, to je stagnacija', ističu ekonomski stručnjaci.

Boris Lalovac i Ranko Ostojić (Dragan Matic/CROPIX)

Iako smo svi mislili da je hrvatska ekonomija i lani pala, šestu godinu zaredom, zagrebački Ekonomski institut je izračunao da smo zapravo tehnički izašli iz recesije još sredinom prošle godine. Za tu pozitivnu vijest zaslužna je, naravno, metodologija, a bolje rezultate daje ona koja kvartal uspoređuje prema prethodnom kvartalu, a ne na godišnjoj razini.

Tako sezonski prilagođene stope rasta pokazuju da je BDP u prvom kvartalu 2014. godine povećan 0,1 posto prema prethodna tri mjeseca, u drugom kvartalu rast je bio 0,01 posto, u trećem opet 0,1 posto, a u posljednjem 0,2 posto. Na godišnjoj razini, međutim, ostvaren je rast od 0,2 posto u četvrtom kvartalu, prema istom razdoblju godinu prije.

Minimalan rast

"Sve u svemu, brojke ne izgledaju impresivno, ali stope su pozitivne i sugeriraju da je hrvatska ekonomija izašla iz recesije sredinom prošle godine", stoji u novoj publikaciji Instituta Croatian Economic Outlook, koja je, nakon 15 godina izlaženja, prvi put predstavljena novinarima, malo redizajnirana i pod vodstvom nove, mlade ekipe.

Iako "izlazak iz recesije" zasigurno budi određeni optimizam, iza tih riječi, čini se, baš i nema sadržaja koji upućuje na oporavak. Marina Tkalec, nova urednica CEO-a, istaknula je da je riječ o minimalnom rastu i visokoj nezaposlenosti pa zapravo možemo reći da je Hrvatska trenutačno u fazi stagnacije. Ove godine EIZG očekuje rast BDP-od 0,2 posto, a iduće godine od 0,8 posto.

I dok hrvatska ekonomija stagnira, sve druge usporedive zemlje rastu - Češka, Rumunjska i Poljska po stopi od oko tri posto. Kada Hrvatska dosegne toliku stopu rasta, moći će se govoriti o pomacima, prije svega na tržištu rada.

- Slaba ekonomska aktivnost koju očekujemo u ovoj i idućoj godini upućuje na to da neće biti značajnijeg rasta zaposlenosti. Registrirana stopa nezaposlenosti blago će pasti, ali uglavnom zbog smanjenja radne snage - rekla je Iva Tomić, ekonomistica koja se bavi tržištem rada.

Izgubljene godine

Odlazak ljudi s burze, dodaje, može se objasniti bijegom u sivu ekonomiju, iseljavanjem u inozemstvo ili jednostavno statističkim razlozima.

Tako će pozitivan doprinos rastu ove godine doći samo od neto izvoza, premda su već podaci za siječanj, kad je izvoz pao oko osam posto, opet malo zbunili. Kad je riječ o potrošnji kućanstava, očekuje se stagnacija, unatoč povećanju primanja nakon izmjene poreza na dohodak. Prema mišljenju ravnateljice Instituta, Dubravke Jurlina-Alibegović, dodatni novac građani koriste da bi smanjili dugove ili štede jer je i dalje prisutna velika neizvjesnost.

Naposljetku, investicije će i ove godine pasti, oko 1,5 posto, a razlog je, među ostalim, nedovoljna iskorištenost fondova EU. Tek iduće godine mogle bi rasti 2,2 posto, "što bi predstavljalo prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina". Koliko će se ostvariti njihove prognoze, smatraju u Institutu, najviše ovisi o nadolazećim parlamentarnim izborima i politici koju provodi Vlada, poput monetizacije autocesta i rješenja slučaja franak.

Pritisak iz EU

Iako će biti pod velikim pritiskom Europske komisije zbog provođenja fiskalne konsolidacije, Vlada se u predizborno vrijeme neće odvažiti na neke reformske poteze. Tako će i proračunski deficit iznositi oko pet posto BDP-a, znatno iznad cilja koji je postavila EK: 3,5 posto.

Dodatnu nesigurnost, smatraju u Institutu, unose šumovi koji pristižu iz Vlade. S jedne strane ministar financija govori o strukturnim reformama i nastavku fiskalne konsolidacije, a istodobno "sam premijer najavljuje da neće biti daljnjih rezanja plaća i subvencija". Što će biti u idućoj godini, još je veća nepoznanica, premda izbora i nema mnogo. Vrlo je moguće, ocjenjuje Iva Tomić, da će nova Vlada morati smanjiti plaće u javnom sektoru, a onda će se to preliti i na privatni sektor.

Preporuke na papiru

Kada bi sadašnja ili buduća Vlada primijenile preporuke "dubinske analize rashoda" koja je upravo završena, Jurlina Alibegović ocjenjuje da bi Hrvatska bez problema ispunila ciljeve koji su joj postavljeni u sklopu procedure prekomjernog deficita. Analizu rashoda u šest područja, na preporuku EK, naručila je Vlada, a cilj joj je smanjenje tekućih rashoda za oko deset posto, odnosno za oko šest milijardi kuna. No, sve ostaje na papiru, pa i izlazak iz recesije.

LJUDI IZRAČUNALI

Hrvatska iz recesije izišla prošlog ljeta, a da to nismo ni znali: evo kako...

Autor: Frenki Laušić

Analiza Ekonomskog instituta (EI) je pokazala da smo tehnički izašli iz recesije još tijekom ljeta prošle godine!

Naime, radi se o tome da EI-a koristi metodu međukvartalnog rasta bruto domaćeg proizvoda putem sezonski prilagođenih podataka koja se donekle razlikuje od metode Državnog zavoda za statistiku (DZS). A prema tom modelu EI-a u svim kvartalima 2014. je ostvaren rast u odnosu na prethodno tromjesečje. Naime, prema metodi DZS-a dva uzastopna kvartalna rasta BDP-a su registrirana u trećem i četvrtom tromjesečju 2014., ali ne i u svim kvartalima prošle godine (drugi kvartal je zabilježio minus od 0,2 posto).

Pri tom je potrebno napomenuti da prema praksi koju koristi Europska komisija, recesija znači da je došlo do dva uzastopna međukvartalna pada gospodarstva (dakle, kvartal u odnosu na prethodni kvartal), dok je u Hrvatskoj uvriježeno da recesija nastupa tek kad se ostvare dva uzastopna kvartalna pada na godišnjoj razini (kvartal 2014. u odnosu na isti kvartal 2013.). Stoga, sukladno praksi EK, i izlazak iz recesije nastaje onda kada se ostvare dva uzastopna rasta na međukvartalnoj razini.

Rezultate analize EI-a novinarima predstavila je Marina Tkalec, istraživačica Ekonomskog instituta, prezentirajući Ekonomske prognoze za 2015. i 2016. Pri tom je navela kako je u prvom kvartalu 2014. gospodarstvo na kvartalnoj razini (dakle, u odnosu na četvrto tromjesečje 2013.) raslo 0,1 posto, drugi kvartal je bio veći za samo 0,01 posto, treći za 0,1 posto i četvrti za 0,2 posto, što znači da je prosječni međukvartalni rast iznosio 0,1 posto.

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica instituta je, međutim, dodala da ti pokazatelji ne upućuju na neku veliku ekspanziju gospodarstva, dapače, da vjerojatno možemo očekivati male stope gospodarskog rasta u sljedećim godinama, ali da svakako treba istaknuti činjenicu da smo od ulaska u recesiju u drugom kvartalu

2008., tijekom 2014. konačno izašli iz recesije. Iva Tomić, istraživačica Ekonomskog instituta je, pak, navela da u ovoj i idućoj godini ne treba očekivati porast zapošljavanja, iako će nezaposlenost padati. "I ove godine bi se mogao nastaviti trend istovremenog smanjivanja nezaposlenosti i zaposlenosti, što upućuje da dio radne snage prelazi u sivu ekonomiju, ali i da je dio radnika emigrirao u druge države", ustvrdila je Iva Tomić, napominjući kako su za porast zapošljavanja potrebne stope gospodarskog rasta od dva do tri posto.

"Da bi se postigle veće stope gospodarskog rasta potrebno je provoditi takozvane strukturne reforme, ali su one potrebne i zbog smanjivanja proračunskog deficita i konsolidiranja javnog duga, koji je jedan od naših većih makroekonomskih problema", naglasila je Dubravka Jurlina Alibegović. Naime, u analizi Ekonomskog instituta se ukazuje na podatke Europske komisije koja je izradila devet scenarija za moguće kretanje javnog duga u odnosu na gospodarski rast, primarni proračunski saldo i kamatne stope, a temeljni scenarij upućuje na to da bi javni dug 2025. mogao dosegnuti čak 125 posto. Najbolji scenarij, pak, govori kako će javni dug iznositi u toj godini 80 posto, što bi u stvari značilo da ćemo se zadržati na sadašnjoj razini javnog duga u odnosu na BDP. Na pitanje da li je moguće provesti restrukturiranje javnog duga zbog trenutno povoljnog stanja na tržištu obveznica, Iva Tomić je odgovorila kako će investitori teško pristati na takvo restrukturiranje, već u godinama koje slijedeće možemo postupno zamjenjivati skuplji dug jeftinijim i nadati se kako će što duže potrajati ekspanzivna politika Europske središnje banke.

Prognoza za 2015.

Ekonomski institut predviđa da će hrvatsko gospodarstvo porasti za 0,2 posto u ovoj godini, te 0,8 posto u 2016., te da će u 2015. jedino izvoz dati pozitivan doprinos rastu BDP-a, odnosno da će izvoz ostvari rast od 3,5 posto. Zbog nedovoljne iskorištenosti Europskih fondova, konsolidacije državnog proračuna i nedovoljne privatne aktivnosti, EI očekuje pad investicija od 1,5 posto u ovoj godini, ali rast od 2,2 posto u idućoj godini, baš zbog većeg efekta iskorištenja EU fondova.

Vladini potezi i izbori

Zbog predstojećih parlamentarnih izbora analitičari i istraživači EU-a ne očekuju da će Vlada Europskoj komisiji predložiti smanjivanje plaća u javnoj upravi ili neke druge mjere koje bi mogle "razljutiti" birače. Ali stoga napominju kako bi iduća Vlada u 2016. morala pristupiti jačoj konsolidaciji državnog budžeta, koje bi moglo uključivati smanjenje plaća ili broja zaposlenih, a svakako uvođenje modela stimulacije i ocjenjivanja rada zaposlenih u javnoj upravi. Upravo zato očekuju kako će se u idućoj godini državna potrošnja smanjiti za 1,2 posto, mnogo više u odnosu na ovu izbornu godinu kada se očekuje pad državne potrošnje od 0,4 posto.

NAJNOVIJE PROGNOZE EKONOMSKOG INSTITUTA

Euro u Hrvatsku neće još najmanje deset godina

Autor: I. Mikulić

Foto: Pixsell

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta Zagreb, objavljene u novom broju publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly, ukazuju na blag oporavak gospodarstva u 2015. i 2016. godini. U odnosu na siječanjsku prognozu, procjena rasta BDP-a za 2015. ostala je jednaka, 0,2 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. smanjena za desetinu postotnog boda i sada iznosi 0,8 posto.

Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze te se tako zbog neizvjesnosti na tržištu rada i niskog povjerenja potrošača, ali i nastavka razduživanja kućanstava očekuje stagnacija osobne potrošnje u 2015. Prognoza pada investicija od 1,5 posto u 2015. ponajprije je posljedica negativnog trenda u četvrtom tromjesečju 2014., ali i nedostatka investicija u javnom i u privatnom sektoru, kao i nedovoljno iskorištenog pristupa fondovima EU-a. Zbog parlamentarnih izbora, u 2015. EIZ očekuje manji pad državne potrošnje od ranije planiranog, na razini od 0,4 posto, dok će pozitivan doprinos rastu i dalje imati jedino neto izvoz.

U 2016. očekuje se blagi rast osobne potrošnje, od 0,2 posto, a u prvoj godini mandata nove vlade izvjesna je konsolidacija javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od 1,2 posto. Uz uvjet ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata, ali i poboljšanu apsorpciju fondova EU-a, u 2016. prognozira se rast investicija od 2,2 posto, što bi predstavljalo prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina, predviđa se u analizi. Prognoze bi mogle narušiti, navode u EIZ-u, neizvjesnosti oko procesa monetizacije autocesta, kao i nepoznanice oko konačnog rješenja u slučaju Franak.

U okviru analize EIZ je razmatrao i održivost hrvatskog javnog duga, te zaključio kako zbog kršenja mastrichtških kriterija euro još bar deset godina u Hrvatskoj neće postati službena valuta.

ZAHTJEVI EK

Kome i koliko rezati plaće: Milanovićeva vlada mora srezati 2 milijarde do travnja

Autor: Ljubica Gatarić

Milanović više ne može izbjeći najriskantniju mjeru – rezanje plaća u javnim tvrtkama

Foto: Sanjin Strukić/PIXSELL

Milanovićeva vlada nalazi se između čekića i nakovnja i preostalo joj je malo vremena da odluči kako će odgovoriti Bruxellesu na zahtjev da dostavi novi plan štednje, a da istovremeno protiv sebe ne izazove novi val nezadovoljstva. Mjere bi trebale biti predstavljene do sredine travnja, a osim sustavno razrađenih programa čiji bi se efekti trebali pokazati u sljedećim godinama od Milanovića se očekuje da ovogodišnji proračun sreže za približno dvije milijarde kuna! Toliku uštedu Vlada može postići samo ako zareže u statusna prava korisnika i plaće zaposlenih, čega se Milanović klonio sve ovo vrijeme. Za razliku od ministra financija Borisa Lalovca koji je najavio mogućnost smanjenja plaća, premijer uporno ponavlja da Hrvatska nije Grčka, te da "ne može raditi sve što je netko u nekom kabinetu u Bruxellesu zamislio".

Foto: Hrvoje Jelavic/PIXSELL

Oštro kao s Grčkom

Kako se može čuti od više sugovornika s raznih strana, oštar gard koji se primjenjuje na Grčku prenesen je i na Hrvatsku, neovisno o tome što je Francuska dobila dulje vrijeme za fiskalnu prilagodbu. Povjerenik Europske komisije za ekonomske i financijske poslove Pierre Moscovici očekuje "odlučnu političku akciju" i ne želi uzmaknuti pred žalopijkama iz Zagreba, neovisno što i on kao političar razumije da se svaka vlada kloni oštrih rezova u izbornoj godini.

Može se očekivati da će Milanovićevi ministri većinu ozbiljnijih reformskih zahvata pokušati prebaciti na 2016. i kasnije godine te da će u ovoj pokušati s nekim sitnijim promjenama poput najava iz resora financija ili zdravstva o novom modelu nagrađivanja zaposlenih na način da se loš rad kažnjava oduzimanjem od plaće, a dobar novčano

stimulira. Ekonomski institut Zagreb, čiji su istraživači, uz stručnjake Instituta za javne financije i Ekonomskog fakulteta, pročešljali proračun i pripremili prijedlog ušteda, otvoreno kaže da se tražena prilagodba neće moći provesti bez smanjenja bruto plaća u javnom sektoru.

Pet tisuća zanimanja

Taj je Institut pročešljao poslovanje dvjestotinjak državnih agencija, instituta i drugih paradržavnih ustanova, koje imaju više zaposlenih nego cijela državna uprava, i zaključio da u javnom sektoru egzistira više od 5 tisuća različitih zanimanja i koeficijenata. Ravnateljica instituta Dubravka Jurlina Alibegović smatra da bi Hrvatska mogla ispuniti sve ciljeve zadane u proceduri prekomjernog deficita ako bude slijedila preporuke domaćih stručnjaka vezane uz plaće, subvencije, porezne olakšice, zdravstvo te državne agencije i zavode. Dosta prostora za uštede stvorila bi već nova sistematizacija radnih mjesta i korekcija koeficijenata. Na stolu je niz mjera s kojima se može uštedjeti šest milijardi kuna, najvećim dijelom u širem javnom sektoru koji obuhvaća javna i komunalna poduzeća, a na ministrima je da izdvoje što od toga odmah mogu primijeniti kako bi već ove godine proračun smanjili 1,7 do 2 milijarde kuna.

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Gospodarstvo se počinje oporavljati, ali Hrvatska je i dalje najgora u EU

Autor: P.V.

Foto: Guliver Image/Getty Images

Hrvatsko gospodarstvo u 2015. godini kumulativno će rasti za 0,2 posto, prognozira zagrebački Ekonomski institut u svojoj novoj kvartalnoj publikaciji "Croatian Economic Outlook Quarterly".

Isti takav rast za 2015. godini Ekonomski institut prognozirao je i u siječnju ove godine. Prognoze rasta za 2016. godinu su pak, neznatno smanjene s 0,9 na 0,8 posto.

Najgori u EU

Formalno to znači da je Hrvatska napokon stigla u fazu gospodarskog oporavka, ali tako blag porast BDP-a zapravo će značiti - stagnaciju. Svjedoči tome i činjenica da će Hrvatska i usprkos rastu ostati među gospodarski najugroženijim zemljama Europske unije.

Ukupno gledajući, europskim se gospodarstvima ove godine predviđa 1,7 posto rasta, dok bi zemlje eurozone trebale kumulativno rasti za 1,3 posto. Iduće godine bi BDP Europske unije trebao rasti za 2,1 posto, a eurozone za 1,9 posto.

S prognozom rasta od 0,2 posto u 2015., Hrvatska je što se tiče kretanja BDP-a uvjerljivo najgora zemlja u EU. Što se tiče zemalja u okruženju, rast od 0,6 posto predviđa se Italiji, po stopi od 0,8 posto rast će gospodarstva Bugarske i Austrije, Slovenija očekuje 1,8 posto rasta, Mađarska 2,4 posto, Grčka 2,5 posto, Rumunjska 2,7 posto...

Padaju i investicije

"Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze te se tako zbog neizvjesnosti na tržištu rada i niskog povjerenja potrošača, ali i nastavka razduživanja kućanstava očekuje stagnacija osobne potrošnje u 2015.", prognozira Ekonomski institut.

Očekuju i da će investicije u 2015. godini pasti za 1,5 posto i to prvenstveno zbog negativnog trenda u zadnjem kvartalu prošle godine, ali i zbog nedostatka investicija u javnom i u privatnom sektoru, kao i nedovoljno iskorištenog pristupa europskim fondovima. Ipak, u 2016. investicije bi trebale rasti za 2,2 posto, što bi predstavljalo prvi porast investicija na godišnjoj razini u posljednjih sedam godina.

"Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se manji pad državne potrošnje od ranije planiranog, na razini od -0,4 posto, dok će pozitivan doprinos rasti i dalje imati jedino neto izvoz. U 2016. očekuje se blagi rast osobne potrošnje, od 0,2 posto, a u prvoj godini mandata nove Vlade izvjesna je konsolidacija javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,2 posto", stoji u prognozi Ekonomskog instituta.

BRUXELLESU UPUĆEN PRIJEDLOG REFORMI

Grčić: Mjere ne predviđaju rezove plaća i mirovina

Autor: Igor Mikulić

U Vladi su svjesni da će reforme sniziti njezinu popularnost (Foto: Patrik Maček/Pixsell)

Prvi nacrt reformskih mjera koje bi trebale smanjiti prekomjerni proračunski deficit Vlada je poslala Europskoj komisiji.

Izjavio je to jučer novinarima potpredsjednik Vlade Branko Grčić, kazavši kako je Vlada poslala prvi radni dokument koji se "odnosi baš na reforme u širokom spektru, u svim područjima, koji je u velikoj mjeri nastavak onoga što smo radili u prethodnih godinu dana, ali i s novim mjerama, novim idejama." Grčić je rekao kako se još uvijek priprema jedan dio fiskalnih mjera koje bi Vlada trebala poslati vjerojatno ovoga tjedna. Inače, paket mjera za ispravljanje makroekonomskih neravnoteža Vlada bi trebala predstaviti Bruxellesu do kraja travnja, da bi se one razmatrale u svibnju.

Kada je riječ o fiskalnim mjerama, Grčić je jučer još rekao kako je dio paketa mjera već definiran ovogodišnjim proračunom, dok novi paket mjera "svakako ne ide u smjeru rezova u plaćama ili socijalnim davanjima, ne daj Bože mirovinama." Odgovarajući na pitanje novinara o mogućem uvođenju varijabilnog dijela plaća u javnoj upravi, Grčić je kazao kako je ta ideja aktualna i da se sigurno treba pripremiti, dodavši kako je ipak riječ o procesu i da ne može imati učinke ove godine. Potpredsjednik Vlade rekao je kako su dva ključna cilja reformi - povećanje učinkovitosti javnog sektora i smanjenje troškova.

Ministar financija Boris Lalovac kazao je prošloga tjedna kako u svome resoru - poreznoj upravi i carini - uvodi mjerenje učinkovitosti rada zaposlenika i na osnovi toga nagrade i kazne. "Moramo postaviti standarde da netko može biti nagrađen zato što je riješio brzo, u kratkom roku, a da onaj koji to opstruira zapravo nema mjesta u državnoj upravi", izjavio je Lalovac. No, Europska komisija prigovore ima i na mnoge druge resore, primjerice preskupo zdravstvo, lošu politiku subvencija, preglomaznu javnu upravu...

EIZ sumnja u veće reforme u predizborno vrijeme

Ekonomski institut Zagreb prošloga je tjedna u priopćenju u povodu objave novog broja publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly izrazio sumnju kako Vlada ipak neće biti sklona u predizborno vrijeme povlačiti veće reformske poteze, iako će biti pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije. EIZ je stoga u 2015. prognozirao deficit proračuna opće države znatno iznad cilja postavljenog u okviru Procedure prekomjernog deficita (-3,5 posto BDP-a), odnosno na razini od -5 posto BDP-a.

Zoran Milanović
predsjednik Vlade

Reforme su sve što radimo

Sve što Vlada radi su reforme. I naponi za stabilno poslovanje kutinske Petrokemije, uz zbrinjavanje stotina radnika, dio su tih reformskih nastojanja, izjavio je jučer prilikom posjeta Petrokemiji Kutina premijer Zoran Milanović upitan za sadržaj paketa reformskih mjera koje Vlada šalje Bruxellesu. Milanović je kazao kako su "sve to prethodne vlade izbjegavale, kao i oni koji bi odmah htjeli izbore." Premijer je dodao kako reforme traju te da javna uprava nema viška zaposlenih u usporedbi sa sličnim zemljama, no da je pitanje njezina učinkovitost. Istaknuo je kako reforme politički koštaju Vladu, misleći na provedbu mjera koje su nepopularne među građanima. Milanović je rekao kako o sankcijama EU-a nema govora, a da je birokratski pritisak Bruxellesa na njihovo brzo provođenje dobar ambijent za procvat ekstremne ljevice i desnice.

Hrvatska u sljedeće dvije godine opet najgora u Europi

Autor: Ana Blašković

Jedna velika ili niz manjih populističkih mjera Vlade ne bi trebale nikoga iznenaditi

Jedina lokomotiva bit će 3,5 posto rasta izvoza (FOTOLIA)

Domaća ekonomija naposljetku može reći zbogom recesiji i u najboljem slučaju pozdraviti - stagnaciju.

Ako je suditi prema brojkama, nema puno razloga za veselje: ova i iduća godina donijet će tek blagi oporavak tik iznad nule, pa će Hrvatska po performansama zasjesti na samo začelje europskoga ekonomskog vlaka.

Investicije u padu

U svojim najnovijim prognozama Ekonomski institut ostao je pri prethodnoj procjeni od 0,2 posto rasta BDP-a u 2015, dok su predviđanja za 2016. blago smanjena na 0,8 posto. Usporedbe radi, Unija će u prosjeku porasti 1,7 posto, a zemlje eura čeka umjereni oporavak od 1,3 posto ove godine. U regiji će najbrže naprijed Poljska s 3,2 posto rasta, susjedna Mađarska imat će 2,4, a Slovenija 1,8 posto rasta, dok će prva najgora iza nas biti Bugarska s 0,8 posto.

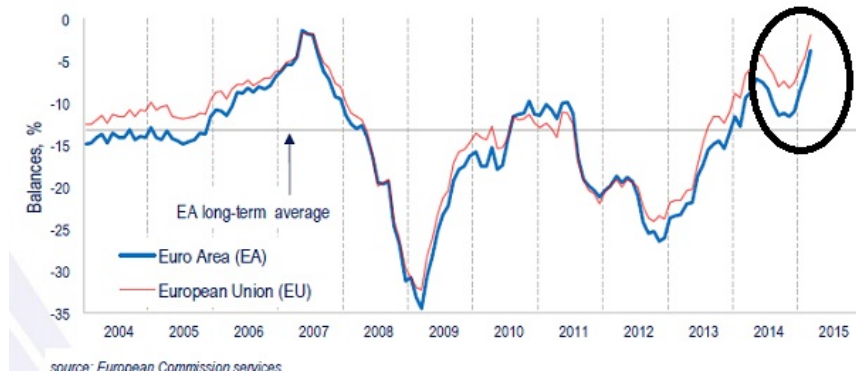
Unatoč prvim predizbornim potezima poput mini porezne reforme poreza na dohodak, neizvjesnost na tržištu rada, manjak povjerenja i razduživanje građana donijet će stagnaciju osobne potrošnje. Ekonomski institut očekuje pad investicija od 1,5 posto zbog pada javnim i privatnih ulaganja i nedovoljno iskorištenih sredstava europskih fondova. Izbori će donijeti nešto manji pad državne potrošnje u ovoj godini od ranijih kalkulacija od 0,4 posto, pa će jedina pozitivna lokomotiva rastu s 3,5 posto biti izvoz.

Izbori vs. reforme

Ekonomiju će u 2015. dobrim dijelom odrediti parlamentarni izbori jer Vlada neće dublje zarezivati s reformskim potezima koji bi mogli ugroziti interese birača bez obzira na njihovu nužnost. "Jedna velika ili više manjih populističkih mjera su prilično vjerojatne do kraja godine i ne bi trebale iznenaditi", stoji u komentaru prognoza. U 2015. očekuju deficit opće države od 5%, osjetno više od Bruxellesa traženih 3,5%. Bitnija fiskalna konsolidacija mogla bi uslijediti tek 2016. ako nova Vlada odluči rezati plaće u javnom sektoru.

Europa se oporavlja: Povjerenje potrošača na najvišoj razini u osam godina

Autor: M.R.

Povjerenje potrošača u Europi snažno je poraslo te je na najvišoj razini u posljednjih osam godina, pokazuju podaci europske komisije.

Iako je još uvijek na negativnom području, pokazatelj povjerenja potrošača porastao je na -3,7 bodova sa -6,7 bodova koliko je iznosio u veljači. To je najviša razina od 2007. godine.

Graf: European Union

"Uzroci za rast povjerenja potrošača su najvjerojatnije pad cijena nafte i s time povezan rast raspoloživog dohotka, kao i smanjenje stopa nezaposlenosti. Moguće je da je u nekim zemljama EU povjerenje potrošača raslo snažnije, upravo ovisno o tome koliko je stopa nezaposlenosti u toj zemlji pala. Tako da treba imati na umu da se radi o rastu povjerenja potrošača u prosjeku tj. moguće je da su razlike među zemljama članicama velike", komentirala je za Index dr. sc. Marina Tkalec sa Ekonomskog instituta Zagreb.

Iako se rast povjerenja potrošača poklopio s početkom programa kupnje obveznica Europske središnje banke, dr. Tkalec smatra da to nije imalo preveliki utjecaj na raspoloženje potrošača u Europi.

"Kvantitativno popuštanje je također moglo imati utjecaj, ali vrlo mali i to kroz dionička tržišta jer se optimizam s burzi mogao djelomično preliti i na kućanstva. Izravniji pak utjecaj QE-a na kućanstva u narednim mjesecima može biti dvojak; zbog vrlo niskih kamatnih stopa ona će ili štedjeti još više (kako bi zadržala istu razinu dohotka) ili će trošiti više jer im se štednja ne isplati. U skladu s tim, prerano je još govoriti o stvarnom utjecaju QE-a na kućanstva", smatra dr. sc. Tkalec

Njemačko gospodarstvo ponovno ubrzava

Ubrzava i Njemačka - najveće europsko gospodarstvo - gdje je PMI indeks (Indeks menadžera nabave) za industriju i usluge porastao na 55,3 boda, što je iznad očekivanja analitičara.

PMI indeks za Njemačku je iznad 50 bodova (što znači rast) već 23 mjeseca zaredom, dok je posljednji rast najbrži u posljednjih osam mjeseci.

Njemačko gospodarstvo nastavilo je rasti, nakon usporavanja sredinom prošle godine, te je Bundesbanka u ponedjeljak objavila da će proizvodnja vrlo vjerojatno nastaviti snažno rast u ovom kvartalu.

"Čini se kako njemačko gospodarstvo ponovno ulazi u fazu brzog rasta. Poboljšano ekonomsko okruženje i jača potražnja na domaćem i stranim tržištima utjecali su na snažan rast u ožujku", smatra Oliver Kolodseike, ekonomist Markita, a prenosi Bloomberg.

VLADINE MJERE ŠTEDNJE

Na 26 tisuća zaposlenih 3586 šefova, reže se milijarda kuna

Autor: Ljubica Gatarić

Samo 13 zavoda i agencija Hrvatskoj je potrebno zbog EU. Ukupno njih 38 spaja se u 17.

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Uži kabinet Vlade raspravio je i prihvatio prvi set mjera za smanjenje državnih rashoda koje će donijeti milijardu kuna uštede na godišnjoj razini. Prijedlog mjera već je dostavljen i Europskoj komisiji, a odnose se na poslovanje 187 agencija, zavoda, fondova i drugih pravnih osoba s javnim ovlastima koje godišnje troše 70 milijardi kuna i zapošljavaju 26 tisuća radnika.

Analizu je pripremila Vladino povjerenstvo, na čijem je čelu bila ravnateljica Ekonomskog instituta Dubravka Jurlina Alibegović, a ona podrazumijeva smanjenje materijalnih troškova za pola milijarde, smanjenje izdataka za plaću i raznih naknada te statusno spajanje dviju i više agencija u jednu. Iako im je država svima vlasnik i poslodavac, sustav nagrađivanja bitno se razlikuje od pravne osobe do pravne osobe čak i među istovrsnim poslovima. Trećina institucija nije uključena u centralni obračun plaća, a neki koji jesu prijavljivali su krivi broj zaposlenih. U COP-u tako nisu zaposleni u agencijama, HRT-u, nacionalnim parkovima, Hrvatskim vodama, institutima, fondovima, lučkoj upravi i CARNetu.

Rezanje plaća i dodataka

Vlada će rashode za plaće smanjiti 97 milijuna kuna u 27 ustanova koje strše, i to najviše u Hrvatskim vodama (19 milijuna kuna), Fondu za naknadu oduzete imovine (2,8 milijuna), CarNetu 5,6 milijuna, regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti 12 milijuna, Hanfi 10 milijuna kuna, Agenciji za lijekove 9,1 milijun, Centru za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija 2,9 milijuna, Lučkoj upravi Dubrovnik jedan milijun.... Dodatne uštede postići će se smanjenjem dodataka na plaću, na dnevnoj razini najviše na HRT-u, DAB-u i Lučkoj upravi, ali i ujednačenjem isplate dodatka na stručnu spremu te drugih dodataka kao što je rad blagdanom, prekovremeni rad, regres, božićnica i slično.

53 nove pravne osobe

Prijedlog je da se naknade za duljinu radnog staža postupno posve preusmjere u naknade za učinkovitost i dobre rezultate rada. Ukidaju se božićnice u agencijama za ugljikovodike, za obvezne zalihe nafte i naftnih derivata, agenciji za pravni promet i posredovanje nekretninama, za prostore ugrožene eksplozivnom atmosferom, nekim državnim arhivima jer nije korektno spram ostalih koji se financiraju iz budžeta kojima je uskraćena isplata božićnica. Pravne osobe koje su isplaćivale božićnicu pretežno su davale i regres, a najviše novca za to potrošeno je na HRT-u, Fini, Lučkoj upravi Dubrovnik i Agenciji za znanost. Na sedam zaposlenih u državnim pravnim osobama dolazi jedan rukovoditelj, pa tako 3586 zaposlenih ima neko šefovsko mjesto.

Regos ima 17 rukovodećih osoba na 41 zaposlenog, a Agencija za istraživanje nesreća u prometu jednog šefa na 1,8 zaposlenih. Materijalni rashodi daju najveći prostor za štednje i pokazuju da novac nepotrebno curi na sve strane. Povjerenstvo je mišljenja da se na materijalnim troškovima i ove godine može uštedjeti 493 milijuna kuna, bez obzira na to što su lani smanjeni na 3,83 milijarde sa 4,35 milijardi u 2013. Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora ima rashode za najam od čak 19,59 eura po kvadratu, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti 18,3 eura, Agencija za civilno zrakoplovstvo 17,59 eura, Hrvatski muzej naivne umjetnosti 18,34 eura, Lučka uprava Zadar 17,27 eura, CarNet 14,86 eura, dok HANFA plaća 14 eura najma mjesečno. Najskuplje službeno vozilo ima jedan nacionalni park – 388 tisuća kuna.

Posljednjih deset godina osnovane su 53 nove pravne osobe, od toga ih je 11 osnovano u protekle tri godine, kao posljedica pristupanja EU. Najstarije pravne osobe su državni arhivi – onaj u Zadru ima 391 godinu, a najstarija agencija je Agencija za prostore ugrožene eksplozivnom atmosferom ustrojena prije 66 godina. Slijedi spajanje Hanfe i AZTN-a, RT-a i Hine, Agencije za hranu i veterinarskog instituta, od pet u obrazovanju bi trebale ostati dvije, spajale bi se i agencije u prometu... Ukupno njih 38 u 17.

Kontrola u 187 zavoda, agencija, muzeja i arhiva

- 1. Razbacuju se kvadratima prostora** - Ne računajući muzeje, više od 100 pravnih osoba ima po zaposlenom veći prostor od 20 kvadrata. Samo 13 zavoda i agencija trebaju zbog obveza prema EU biti samostalni, ostalima spajanje
- 2. Troše na vanjske intelektualne usluge** - Na intelektualne usluge potrošeno 303 milijuna kuna, Vlada će ih srezati za 107 milijuna. Najviše novca za intelektualne usluge izdvajaju agencije što je, po mišljenju Vlade, zabrinjavajuće.
- 3. Nabujali ostali nespomenuti rashodi** - Posebna su enigma "rashodi za ostale nespomenute rashode od 800 milijuna" koji u nekim kućama dosežu 10 posto ukupnog troška? Vlada će te nespomenute rashode i usluge srezati za 275 mil. kuna

DUBRAVKA JURLINA ALIBEGOVIĆ

Stručnjake se u javnom sektoru zadržavalo i šefovskim mjestima

Autor: Ljubica Gatarić

Mnogi se poslovi preklapaju, ne zna se tko što radi, javne su usluge loše, ističe ravnateljica Ekonomskog instituta

Foto: Boris Scitar/VLM/PIXSELL

Vlada je najavila da će ove godine srezati troškove u dvjestotinjak državnih agencija i ustanova za milijardu kuna. Prijedlog ušteda pripremila je posebno povjerenstvo koje je vodila ravnateljica Ekonomskog instituta Zagreb Dubravka Jurlina Alibegović.

Milijarda kuna ušteda za pravne osobe koje godišnje vrte oko 70 milijardi kuna ne čini se puno. Proizlazi da je država loš gospodar, trebaju li nama svi ti zavodi i agencije?

U Hrvatskoj je velik broj pravnih osoba koje se potpuno ili djelomično financiraju iz javnih sredstava, odnosno iz državnog i lokalnih proračuna. Ovogodišnji popis pravnih osoba u Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika ima 70 stranica. U njemu je ukupno 1079 pravnih osoba, od toga je 321 korisnik proračuna jedinica lokalne i područne samouprave, 20 izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne samouprave, 728 korisnika državnog proračuna i deset izvanproračunskih korisnika.

Nema pravila

Na odgovor na vaše pitanje jesu li nam sve te institucije potrebne ili nisu dolazi se posredno kada znamo koje su institucije u popisu. U popisu su bolnice i druge zdravstvene ustanove, škole, sveučilišta, fakulteti, instituti, vrtići, muzeji, centri za kulturu, učenički domovi, ministarstva, zavodi, agencije, državni arhivi, nacionalni parkovi, parkovi prirode, centri za socijalnu skrb, sudovi... Povjerenstvo nije moglo analizirati sve, već je, prema odluci Vlade, predmet analize bilo poslovanje 185 pravnih osoba. Od 70 milijardi kuna koje

spominjete 60 milijardi odlazi na isplatu naknada građanima i kućanstvima, a 10 milijardi su materijalni troškovi.

Očekujete li da će Vlada već u ovoj godini stići primijeniti neke od vaših prijedloga, poput nižih naknada, ujednačenja koeficijenata, preseljenja na jeftiniju lokaciju ili spajanja?

Uvjerena sam da su u našem izvještaju isključivo prijedlozi koji se bez većih problema mogu, ali i trebaju prihvatiti i ugraditi u našu regulativu te praksu ako se želi postići viša razina efikasnosti u javnom sektoru i, posljedično, veća razine kvalitete javnih usluga. Naša saznanja odnose se na činjenicu da, nažalost, nema jasnih kriterija na temelju kojih se odlučuje o osnivanju agencija, određivanju poslova i nadležnosti koji će agencije i druge pravne osobe koje se osnivaju obavljati, određivanju plaća zaposlenih koji u njima rade. Što je još gore, svjedoci smo da ne postoje pravila, nikakav okvir koji bi usmjeravao odnose između agencija i resornog ministarstva. Štoviše, gotovo je pravilo da, bez obzira na to što se osnivaju posebni pravni subjekti (često od dijela djelatnika nekog ministarstva), nije jasno razgraničena njihova međusobna odgovornost, poslovni se procesi često preklapaju, a javna usluga koju te agencije pružaju i dalje je nezadovoljavajuće kvalitete. U našem je izvještaju navedeno da preklapanje funkcija, slaba koordinacija i nedovoljno precizno formulirane nadležnosti usporavaju donošenje i provedbu javnih politika te opterećuju koordinaciju i upravljanje u javnom sektoru. Zato je naš javni sektor i dalje neefikasan i stalno predmet kritike.

Otkud tako puno šefova u odnosu na broj zaposlenih, je li to bio način da se nekome povećaju plaće?

U javnom je sektoru relativno velik broj zaposlenih. Dio poslova koji se obavljaju u javnom sektoru čisti su administrativni poslovi vezani uz izdavanje raznih rješenja i dokumenata, ali sve veći broj poslova zahtijeva niz stručnih znanja, vještina i sposobnosti. Kako je Hrvatska postala članica EU, takvi poslovi postaju sve značajniji dio ukupnih poslova koji se obavljaju u javnom sektoru. Od zaposlenih se traže nova stručna znanja koja treba odmah i primijeniti. Do osoba koje imaju takva znanja nije lako doći ili ih je teško zadržati relativno niskim plaćama. Jedan je od „izlaza“ bio u skladu s postojećim propisima „nagraditi“ takve osobe rukovodećim položajem, a time i višom plaćom.

Ipak, slučajevi gdje na dva ili tri zaposlena dolazi jedan šef ipak su pretjerani.

Kod nas postoji praksa da pravne osobe same definiraju nazive radnih mjesta, ostavljen im je velik diskrecijski prostor za određivanje osnovnih koeficijenata i sistematizacije radnih mjesta, pri čemu je osnovni problem usporedivost složenosti poslova i visine plaća između pojedinih pravnih osoba. Smatram da bi svi zaposleni koji u agencijama, fondovima i drugim institucijama obavljaju administrativne poslove trebali imati i iste nazive radnih mjesta. Naša je preporuka, također, uvođenje sustava nagrađivanja prema definiranim pokazateljima učinkovitosti u pojedinim resorima, što će dodatno stimulirati zaposlene.

Blagi rast

Hoće li iduća vlada morati smanjivati plaće i mirovine, koje su ovoj posljednja linija obrane. Što svi skupa možemo očekivati od 2016.?

Osobno mislim da mi sve javne politike trebamo usmjeravati prema postizanju vlastitih razvojnih ciljeva. To znači da naši strateški prioriteti trebaju biti postavljeni tako da postignemo konkurentnost gospodarstva, višu razinu zaposlenosti, efikasnu javnu upravu i puno drugoga, što će sve zajedno pridonijeti višim stopama rasta. Kada bi se prihvatili i proveli prijedlozi sadržani u našim paketima mjera, ali i paketima mjera drugih povjerenstava, već bi se puno postiglo u poboljšanju stanja hrvatskih javnih financija. Naše najnovije prognoze upućuju na blag oporavak gospodarstva u 2015. i 2016. godini, od 0,2 posto i 0,8 posto.

PIŠE RATKO BOŠKOVIĆ

MILIJUNI POTROŠENI BEZ REZULTATA Hrvatska platila 159 razvojnih strategija, nijednu nije provela

Autor: Ratko Bošković

Samo je mali broj hrvatskih razvojnih dokumenata doživio provedbu, najveći dio njih napisan je i usvojen - uzalud

Najnoviju ekonomsku strategiju za Hrvatsku, po naruđbi HDZ-a, piše njemački institut Ifo na čijem je čelu neoliberalni ekonomist dr. Hans-Werner Sinn (CROPIX)

Prvi ekonomski strateg neovisne hrvatske države, 25 godina prije najnovijeg, Nijemca dr. Hansa-Wenera Sinna, bio je Amerikanac dr. Norman Bailey. Amerikanac je postao prvi strateg i prije nego što su u Hrvatskoj održani prvi demokratski izbori poslije Drugog svjetskog rata. Naime, još u siječnju 1990. Hrvatsko-američko društvo iz SAD-a zamolilo je dr. Baileyja da za konferenciju Društva u veljači te godine priredi studiju o hrvatskom gospodarstvu i prezentira je skupu. Konferenciji je prisustvovalo nekoliko ljudi iz tadašnje hrvatske političke oporbe, koja se tada još u Hrvatskoj nazivala i "neprijateljskom emigracijom", i njima se Baileyjev report toliko dopao da je on u prosincu 1990. pozvan u Zagreb za prvoga osobnog ekonomskog savjetnika predsjednika Tuđmana i članova Vlade RH.

Intervjuirao sam tada simpatičnog i krupnog dr. Baileyja za prvi broj Globusa. Proveo sam s njim čitavo poslijepodne pokazujući mu Zagreb iz Tuđmanove limuzine, zapravo bivšeg Titova službenog Mercedesa. Nije mi poznato je li Bailey, odnosno njegova tadašnja konzultantska tvrtka "Norman A. Bailey Inc." priredila za Tuđmana i Vladu kakvu pismenu nacionalnu strategiju, plan ili program. To bi bilo zanimljivo istražiti jer njegova tadašnja upozorenja bila bi nam od koristi i danas.

Tada je, naime, bio na snazi fiksni "Markovićev" tečaj jugoslavenskog dinara pa je Bailey "za Hrvatsku vidio samo dvije mogućnosti: ili će savezna vlada dopustiti inflaciju u ekonomiji, ili će ekonomiju Hrvatske ubiti". "I čileanska vlada držala je umjetno visok tečaj svoje valute", rekao mi je tada Bailey, "i gotovo je uništila svoju privredu. Konačno je odustala od te ideje i danas je čileanska ekonomija jedna od najuspješnijih u Latinskoj Americi..." Ne spominjem to slučajno: ako je odustajanje od precijenjenog fiksnog tečaja domaće valute, kao

uvjet preživljavanja hrvatske ekonomije, ušao u Baileyjevu napisanu strategiju, tada ona očito nije doživjela svoju provedbu.

U najnovije vrijeme, pak, ekonomsku strategiju za Hrvatsku, po HDZ-ovoj narudžbi i u suradnji s HDZ-ovim hrvatskim stručnjacima, priprema njemački ekonomski institut Ifo kojemu je na čelu proslavljeni europski neoliberalni ekonomist dr. Hans-Werner Sinn. Stoga je dobar trenutak za razmotriti kako su prošle dosadašnje hrvatske razvojne strategije, kojih je - samo na nacionalnoj razini! - napisano, službeno usvojeno i objavljeno gotovo dvije stotine. Što je to ekonomska strategija? Pojam dolazi iz vojničke terminologije, odnosi se na plan višega reda, generalni plan za pobjedu nad protivničkom vojskom. U ekonomiji nema neprijateljske vojske, ali ima neprijatelja: pad ili stagnacija BDP-a, prevelika nezaposlenost ili premala zaposlenost stanovništva, inflacija ili deflacija. Postoje i sektorski neprijatelji: nerazvijena željeznička mreža, preskupe ceste, neučinkovito školstvo, preslab internet, starenje stanovništva...

U svojoj izvrsnoj studiji iz prosinca 2012. istraživač s Ekonomskog instituta Zagreb (EIZ) Hrvoje Mirošević kaže da se "danas strategijom naziva plan djelovanja osmišljen tako da se ostvari određeni cilj". No, iz socijalizma su Hrvati izašli s averzijom prema bilo kakvom državnom planiranju, pa tako i ekonomskom. Svako je usmjeravanje razvoja Hrvatima mirisalo na petoljetke i staljinizam, makar im je zapravo stvorilo privrednu infrastrukturu u kojoj su nastavili uživati. Srećom, animozitet prema planiranju nije dugo potrajao.

Unatoč tome što je tržište postalo mantrom dana, podsjeća Mirošević u svojoj studiji, već 1991. Vlada RH usvojila je svoj prvi službeni razvojni dokument, "Osnove gospodarske politike na prijelazu iz 1991. u 1992. s programom mjera". Od 1990. do 1996., dakle do prestanka ratnoga stanja, Hrvatska je usvojila 47 razvojnih strategija. U poraću, od prve demokratske smjene vlasti do kraja prošloga milenija, bilo ih je 38. U ovom mileniju, sve do izbijanja globalne Velike recesije, Mirošević je izbrojao 52 nacionalne razvojne strategije, a poslije 2008. do 2011. godine, u ekonomskoj depresiji koja još traje, donesene su još 22. Ukupno je u svojoj studiji Hrvoje Mirošević nanizao 159 hrvatskih nacionalnih razvojnih strategija.

Na ovom mjestu nemoguće ih je sve navesti, a ima ih doista najraznovrsnijih. Samo popis zauzima osam stranica Miroševićeve studije. Strategije se odnose na sve i svašta, od makroekonomije, međunarodnih odnosa, demografije i znanosti, preko financija, obrazovanja, strojogradnje i cestogradnje do turizma, željeznica, otoka, uzgoja konja, zbrinjavanja prognanika, korištenja biomase, proizvodnje i potrošnje ribe, radiodifuzije, trgovine djecom, korupcije, pravosuđa... Zanimljivo zapažanje iznio je i dr. Nenad Starc, također s EIZ-a, u svom radu "Planirati, odlučivati, upravljati" iz 2001. "Pišući o nepovoljnom", uočio je Starc, "autori (strategija) pribjegavaju uglavnom medicinskoj terminologiji. Opažaju se 'zabrinjavajući simptomi', gospodarstvo je u 'komi' i zahtijeva 'injekciju' (financijsku, naravno). Čas 'sklerotični', a čas 'ranjivi', gospodarski sustav treba 'šok terapiju', 'žarišta' treba ukloniti..." "Kad pišu o oporavku, autori pribjegavaju udarničko-vojničkoj terminologiji, te se određuju 'prodori' u koje će krenuti 'lokomotive razvoja' i 'zamašnjaci proizvodnje', za što pak treba odgovarajuća 'logistika' kako bi se prevladala drugačija i k tome 'ušančena' mišljenja."

No, što je, prema ocjeni Hrvoja Miroševića, također svojstveno svim tim strategijama i planskim razvojnim dokumentima? To što je tek mali broj njih doživio provedbu. Najveći dio od 159 hrvatskih razvojnih strategija napisan je i usvojen - uzalud.

Nakon takvih iskustava, suvremena doktrina industrijske ili razvojne politike odustala je od pisanja pompoznijskih strategija. Jedan od vodećih svjetskih eksperata za to područje Dani Rodrik u svojoj knjizi "Industrijska politika za 21. stoljeće" kaže da države trebaju posve prestati birati ciljeve, lokomotive i zamašnjake i razvoj shvatiti kao proces kojim treba upravljati. U HDZ-u su pročitali Rodrika: premda su angažirali i dr. Hans-Wernera Sinna, glavni domaći HDZ-ov gospodarski strateg i bivši potpredsjednik Vlade Domagoj Milošević na zadnjem HDZ-ovu skupu posvećenom razvoju počeo je svoje izlaganje slajdom s citatima iz Rodrikove knjige.

UVIJEK IMA MJESTA ZA STRANAČKE KADROVE

Uhljebi među nama: Više od 35 tisuća Hrvata dobro živi od politike

Autor: Igor Bošnjak

Modelu gdje se ljudi bave politikom da zbrinu sebe, obitelj i prijatelje treba stati na kraj

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Prije nekoliko dana u medijima je osvanula procjena kako od politike u Hrvatskoj živi više od 35 tisuća ljudi.

Ta brojka obuhvaća sve razine bavljenja politikom, od čelnih ljudi u državi do stranačkih simpatizera i aktivista koji služe za popunu upravnih vijeća gradskih i općinskih tvrtki i institucija.

Riječ je o pravoj vojsci ljudi, među kojima su i oni koji nestrpljivo čekaju svake izbore i priliku života za "vječno" uhljebijavanje financirano novcem države. To važi za one manje sposobne i ne osobito moralne, ali i za one koji su fakultete završili u roku i s najboljim ocjenama, ali se do posla, u sustavno upropaštavanim zemljama poput naše, normalnim putem probiti ne mogu. Tada moraju birati između inozemstva ili članstva u državno (lokalno) vladajućim strankama.

Stručnjak za ljudske resurse Željko Požega s Ekonomskog fakulteta u Osijeku kaže da je osnovni i posve legitimni cilj bavljenja politikom osvajanje vlasti i nakon toga ostvarivanje određenih pozicija i koristi tijekom mandata. Te se beneficije, dodaje, najčešće i u pravilu ostvaruju kroz zapošljavanje političara i dijela užeg vodstva stranaka kojima pripadaju.

Status božanstva

- Mi, nažalost, u Hrvatskoj srljamo iz krajnosti u krajnost, pa se, nakon 20-ak godina u kojima se političarima davao status božanstava i na njih gledalo vrlo pozitivno, danas javlja sve više inicijativa u kojima se želi minorizirati politički utjecaj, njihova zarada, mogućnost zapošljavanja stranačkih kadrova itd. Razumije se da je razlog tomu velika razočaranost političarima i duboka gospodarska kriza u kojoj jesmo, a u koju su nas

lošim upravljanjem doveli ti isti političari, ali ćemo upasti u još veću krizu i napraviti kardinalnu pogrešku budemo li smanjivali utjecaj političara jer je to suprotno demokratskim standardima, praksi razvijenih zemalja, ali i u koliziji s psihološkim teorijama, teorijama motivacije i managementa i sl. Zaključno, ljudi neće imati visoku motivaciju za bavljenje politikom ako kroz to ne mogu ostvariti osobne interese i interese svoje stranke - kaže Požega.

Na najvišim razinama, u Uredu predsjednice radi 140 ljudi, od kojih 123 službenika i namještenika. Ostatak su savjetnici koji dolaze i odlaze, s tim što neki nastavljaju primati plaću na fakultetima. Sabor ima ukupno 151 zastupnika, među kojima su predsjednik i potpredsjednici te tajnik. Tu se biraju i pravobranitelji te glavni državni revizor, koji, istina, ne žive izravno baš od politike, ali ih ona bira.

Vlada pak ima premijera i 20 ministara i isto toliko zamjenika, 89 pomoćnika ministara, nešto više načelnika uprava i službi u ministarstvima, a tu su i glavni tajnici i njihovi zamjenici, predstojnik i glasnogovornik. Slijede rizničari, ravnatelji, šefovi, predstojnici i direktori svega i svačega - više od 200 različitih državnih ureda, uprava, inspektorata, agencija, zavoda i instituta.

Birani kadrovi

Posebna su priča javna poduzeća, koja vodi nekoliko tisuća "biranih" kadrova na rukovoditeljskim mjestima, s podjednako "biranim" plaćama. Slijede ih naravno opet savjetnici, pomoćnici, šefovi, upravitelji...

Kao paradigma stranke koja unatoč maloj popularnosti kod birača ima velik utjecaj na državno kadroviranje posljednjih je godina posebice "na glasu" HNS. Ta stranka, s trenutnom potporom tek 1,4 posto birača, između ostaloga drži neka od najjačih ministarstava (gospodarstvo, vanjski poslovi), ali ima i brojne direktore tvrtki u većinskom državnom vlasništvu, što se onda naravno uspješno prenosi i na niže razine u tim tvrtkama. Time su "narodnjaci" uspješno preuzeli štafetnu palicu od HSS-a, koji je tu ulogu uspješno obavljao u brojnim koalicijskim vlastima 90-ih godina prošlog stoljeća i 2000-ih.

- Modelu u kojemu se ljudi bave politikom u želji da osvoje samo jedan mandat i tijekom tog mandata trajno zaposle sebe, članove svoje obitelji i prijatelje u državnu i javnu službu do kraja života treba napokon stati na kraj vrlo jasnim zakonskim ograničenjima, kada već kao nacija nemamo razvijenu moralnu svijest i mentalitet da je javni interes uvijek ispred privatnog interesa - zaključuje Požega.

DR. MARUŠKA VIZEK, Ekonomski institut U jednom mandatu zaposle oko dvadeset tisuća ljudi

Dr. Maruška Vizek s Ekonomskog instituta izračunala je da politika u RH u jednome mandatu u javnim poduzećima zaposli čak 20 tisuća ljudi. "Ta se brojka odnosi na ljude koje se u njima zaposli tijekom četiri godine nakon što dio dosadašnjih zaposlenika ode u mirovinu. U njima stranke, preko politički imenovanih uprava, imaju izravnu mogućnost odlučivati o zaposlenjima", rekla je, predstavljajući analizu. Ona pokazuje i da državne tvrtke ostvaruju 171 milijardu kuna prihoda bez jasnih ciljeva, kontrolira ih politika, a manjak političke volje za provođenjem reformi glavna im je prepreka dobrom upravljanju. "Javna poduzeća sve više zaostaju za privatnim sektorom. Izvoz im se smanjuje od 2008. godine, a privatnici imaju trend rasta", kaže Vizek. No, bez obzira na neefikasnost i nekonkurentnost, zbog monopolističke pozicije, državne tvrtke isplaćuju 40 posto veće plaće od privatnika.

NEOVISNI, A "UVALILI" SE U UPRAVNE ODBORE

Naravno, nekoliko stotina ljudi zaposleno je i u samim strankama pa također živi od politike, a na lokalnim razinama sve konce nemoguće je i pohvatati. Tu u Hrvatskoj trenutno postoji 128 gradonačelnika i 213 zamjenika, 20 župana i 52 zamjenika te 428 općinskih načelnika i 481 zamjenik. Neki od njih na tim mjestima primaju samo sitnije naknade, a plaću i dalje dobivaju sa svojih ranijih radnih mjesta, ali se nitko od njih ne može žaliti i teško da bi smio svoju plaću pokazati prosječnom radniku, da mu ne ubije svaku volju za životom i radom. Pa i tu, itekako za "život od politike", mjesta ima. Dodamo li njima i pročelnike odjela, pa županijske, gradske i općinske vijećnike, jasno je da pričamo o brojkama u kojima se nije lako snaći. Čak i da dodatno ne spomenemo i one koji sjede u nadzornim odborima i upravnim vijećima gradskih tvrtki, a službeno su čak i izvanstranački, neovisni i kakvi sve ne.

ŽELJKO POŽEGA, Ekonomski fakultet u Osijeku **Dva modela zapošljavanja**

- Treba jasno razgraničiti dva modela zapošljavanja. Prvi je onaj gdje političari koji osvoje vlast zapošljavaju na određeno suradnike i savjetnike koji s njima napuštaju službu nakon prestanka mandata. Taj model treba poticati jer ni jedan političar bez svog tima, kojem vjeruje i s kojim dijeli viziju, ne može napraviti ozbiljan posao. U drugom modelu političari zapošljavaju ljude na neodređeno unutar državne ili javne službe, gdje ti ljudi ostaju zaposleni i nakon isteka njihova mandata, praktički do mirovine. Oni su u pravilu klasičan primjer negativne selekcije, nepotizma, zapošljavanja i uhljebljivanja stranačkih poslušnika i buduće glasačke mašinerije, kao i razlog bujanja državne i javne uprave te generator neefikasnosti sustava. Izmjenama zakona i pravilnika te uvođenjem neovisne selekcije i sustava plaća na temelju učinka tu pojavu treba maksimalno kontrolirati i otežati, iako je jasno da se taj oblik legalne zloporabe političkog položaja nikada neće do kraja iskorijeniti - kaže Požega.